

Seletuskiri haridus- ja teadusministri määruse „Ida-Viru täiskasvanutele suunatud hariduslike algatuste toetamine“ elluviimiseks toetuse andmise tingimused ja kord“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi ÜSS2021_2027) § 10 lõike 2 alusel.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Haridus- ja Teadusministeeriumi (HTM) kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna juhataja Margus Haidak (tel 735 0151, margus.haidak@hm.ee) ja peaekspert täiskasvanuhariduse valdkonna juht Ena Drenkhan (tel 735 0110, ena.drenkhan@hm.ee), strateegia-ja finantsosakonna välisvahendite juht Inge Oopkaup (tel 735 0279, inge.oopkaup@hm.ee), välisvahendite nõunik Ragne Hoff (tel 735 0306, ragne.hoff@hm.ee), strateegilise planeerimise valdkonna peaekspert Meelis Aunap (tel 735 0105, meelis.aunap@hm.ee) ja õigusloome valdkonna õigusnõunik Kadi Mölder tel 735 0234, kadi.molder@hm.ee).

Seletuskirjas kirjeldatakse tegevuste tausta ja vajalikkust, tegevusi, millele saab toetust taotleda, kriteeriumeid, mille alusel toetust antakse ning abikõlblikkuse tingimusi.

Eelnõu väljatöötamisse kaasati ja arendustegevuste vajadusi arutati Õiglase ülemineku fondi tegevuste „Täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ ning „Ida-Viru ettevõtluse teadmusmahukuse kasvatamine“ ühise juhtkomisjoniga ning Ida-Virumaa täiskasvanuhariduse võrgustikuga. Koostöös Rahandusministeeriumi ning Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga on tagatud sünergia ja dubleerimise vältimine toetusskeemiga „Piirkondlike algatuste toetus õiglaseks üleminekuks“.

1.1. Tegevuse taust

Euroopa Liit on seadnud endale eesmärgiks muutuda aastaks 2050 kliimaneutraalseks majanduspiirkonnaks, kindlustades samas, et mitte kedagi ei jäeta kliimaneutraalsele majandusele üleminekus maha. Teatavasti nõuab kliimaneutraalsusele üleminek suuri pingutusi kõigilt, kuid mõned piirkonnad on oma suure fossiilkütustest sõltuvuse tõttu selles protsessis eriti haavatavad. Eestis on selliseks piirkonnaks põlevkivitööstuse tõttu Ida-Virumaa.

Eesti õiglase ülemineku kava üldeesmärk on võimaldada üleminekut kliimaneutraalsele majandusele Ida-Virumaal sellisel viisil, mis tagab kohaliku kogukonna heaolu, toetades samal ajal ettevõtjaid üleminekuga seotud uute äri võimaluste väljaselgitamisel ja rakendamisel. Selle saavutamiseks on esimene ja peamine ülesanne Ida-Viru maakonna majanduse ümberkujundamine, et seda mitmekesistada ja luua uusi suure lisandväärtusega töökohti. Näiteks 49% kogu põlevkivisektori tööjõust vajab välja- või ümberõpet, et toetada nende üleminekut uutesse valdkondadesse. Kliimaneutraalsusele ülemineku mõjusid on analüüsitud Eesti õiglase ülemineku territoriaalse kava (edaspidi *Õiglase ülemineku kava*) koostamise raames ning järeldus on, et mõjud avalduvad Ida-Virumaal peaaegu kõigis eluvaldkondades. Õiglase ülemineku kavas on välja toodud: „Üleminek kliimaneutraalsele majandusele Ida-Virumaal saab olla õiglane ja jätkusuutlik vaid siis, kui see hõlmab ulatuslikku haridus- ja

sotsiaalsüsteemi arendamist.“ Mh on vajalik suurendada entusiasmi oma kodupiirkonna ümberkujundamisel ja toetada täiskasvanud õppijate valmisolekut õppida.

Teiste maakondadega võrreldes on Ida-Viru maakonnas 20–64-aastaste täiskasvanute osakaal elukestvas õppes üks madalamaid. Märkimisväärselt madalam on ka hõivemäär, seda erinevates vanuse- ja rahvusgruppides. Rohkem on tööealises elanikkonnas majanduslikult mitteaktiivseid, vanadus- ja töövõimetuspensionäre. Madala haridustasemega elanikke on Ida-Virumaal keskmisest vähem, kuid seejuures on teadmata oskuste ajakohasus. Kutseharidusega elanike osakaalu poolest on Ida-Virumaa Eestis esikohal, kõrgharidusega elanikke on aga keskmisest vähem. Puuetega inimeste osatähtsus 20–64-aastaste seas on Eesti keskmisega võrreldes suurem. Teiste maakondadega võrreldes paistab Ida-Virumaal silma kõrgharidusega lihttöölise suur osakaal.

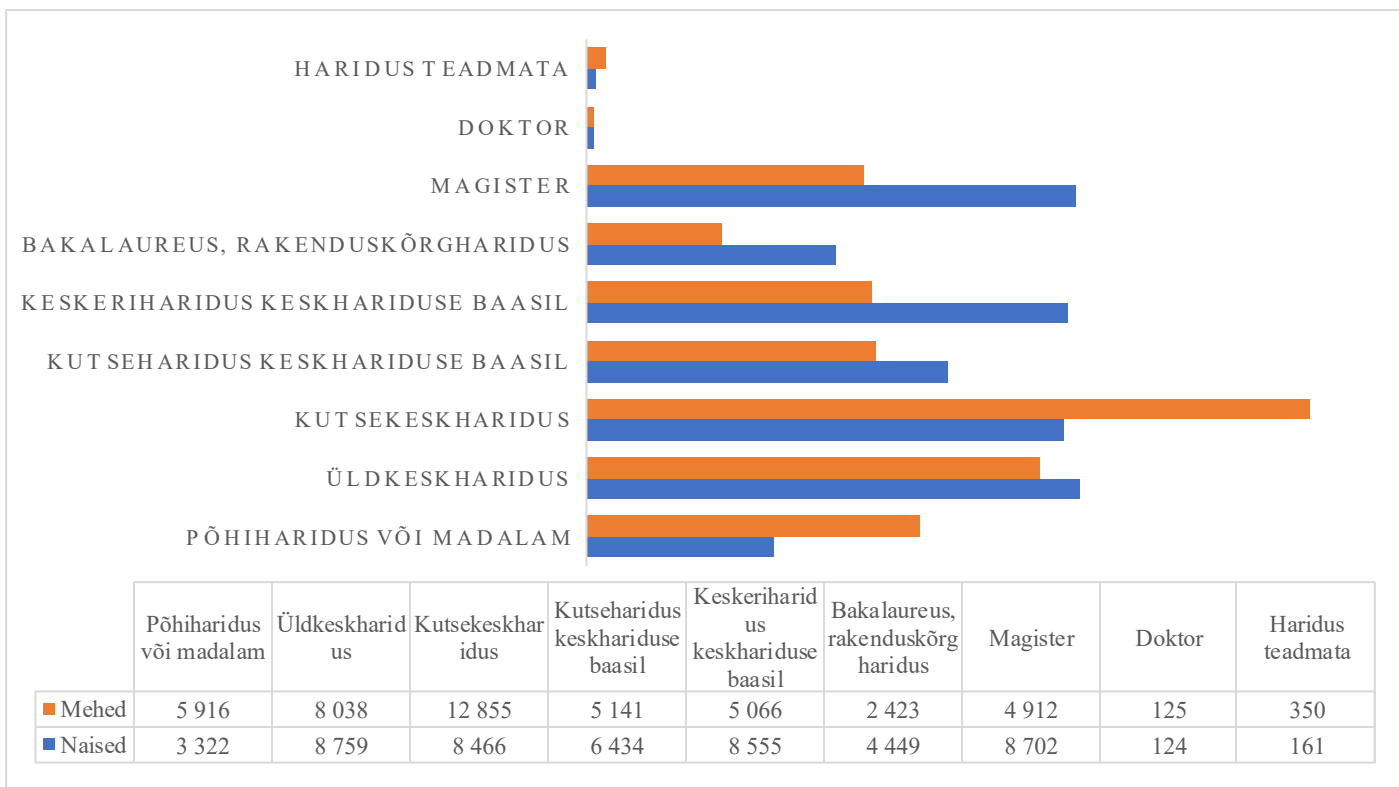
Tabel 1. Ida-Virumaa täiskasvanute haridustase vanusrühmade lõikes

	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-74	Kokku	%	% naised	% mehed
Põhiharidus või madalam, sh kutseharidus põhihariduse baasil	2122	2171	2143	848	981	973	9238	9,8%	3,5%	6,3%
Üldkeskharidus	3753	1843	2086	2423	4232	2460	16797	17,9%	9,3%	8,6%
Kutsekeskharidus	2803	3432	3929	4977	4618	1562	21321	22,7%	9,0%	13,7%
Kutseharidus keskhariduse baasil	403	2604	2753	2301	2590	924	11575	12,3%	6,9%	5,5%
Keskeriharidus keskhariduse baasil	196	326	1705	3688	5439	2267	13621	14,5%	9,1%	5,4%
Bakalaureus, rakenduskõrgharidus	1296	2507	1518	957	498	96	6872	7,3%	4,7%	2,6%
Magister	323	1401	2790	3071	4234	1795	13614	14,5%	9,3%	5,2%
Doktor	2	27	62	55	69	34	249	0,3%	0,1%	0,1%
Haridus teadmata	82	133	115	88	69	24	511	0,5%	0,2%	0,4%
Kokku	10980	14444	17101	18408	22730	10135	93798	100%	52,2%	47,8%

Allikas: Statistikaamet

Joonis 1. Ida- Virumaa täiskasvanute haridustase haridusastmete, vanusegruppide ja soo lõikes (2024). Allikas: Statistikaamet

Joonis 2. Ida- Virumaa täiskasvanute haridustase haridusastmete ja soo lõikes (2024). Allikas: Statistikaamet

Tabel 2. 25-64-aastaste osales elukestvas õppes viimase nelja nädala jooksul Kirde-Eestis, %

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Naised	19,0	18,1	16,4	20,8	25,5	26,1
Mehed	13,2	9,8	11,1	12,9	16,9	17,7
Kokku	16,1	13,8	13,8	17,0	21,3	21,6
Eestis kokku	20,1	17,1	18,4	21,1	23,2	23,3

Allikas: [Statistikaamet](#)

2022. a oli [Statistikaameti andmetel](#) Ida-Virumaal 20-64-aastaste osalemine tasemehariduses või koolitusel 12 viimase kuu jooksul üks madalamaid Eestis - 35,7% (võrdluseks: veel madalam vaid Läänemaal, 35,4% ja kõrgeim Tartumaal 54,7%). Seetõttu on Ida-Virumaal kliimaneutraalsesse majandusmudelisse ülemineku kontekstis vajalikud täiendavad jõupingutused, et tuua õppesse sihtrühmi, kes on seni tasemehariduses või koolitusel osalemisest erinevatel põhjustel eemale jäänud.

Mõõtes täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määra formaal- ja mitteformaalõppes nelja nädala metoodika alusel, osales kokku 21,64%, sh formaalhariduses (tasemeõppes) Ida-Virumaal 5,2% ja mitteformaalõppes (koolitustel, seminaridel, konverentsidel jm organiseeritud õppetegevustes) 17,88% Ida-Virumaa täiskasvanutest vanuses 25-64, aasta keskmisena kokku 14 860 täiskasvanut. Eestis keskmisena aga osales elukestvas õppes 23,3%, sh formaalhariduses 5,1% ja mitteformaalõppes 19,7% ja mõlemas korraga 1,5%. Traditsiooniliselt õpivad rohkem naised kui mehed ja eestlased rohkem kui mitte-eestlased.

Tasemeõppes on Ida-Virumaal võimalik omandada põhi-, kesk-, kutse- ja kõrgharidust.

2023/24 oli täiskasvanud õppijaid vanuses 25-64 põhi-, kesk- ja kutsehariduses Ida-Virumaal järgmiselt:

- Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus - 821
- Juuksurite Erakool "Maridel" - 2
- Kohtla-Järve Täiskasvanute Gümnaasium - 72
- Narva Täiskasvanute Kool - 1245 (siin kajastuvad ka üksikainete õppijad),

kokku: 2140.

Õppimisvõimalusi kõrghariduses pakuvad Ida-Virumaal Tartu Ülikooli Narva kolledž, Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa kolledž ja Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli Kukruse õppekoht. Üliõpilasi vanuses 25-64 oli õppimise asukoha järgi Ida-Virumaal 2023/24 järgmiselt: Narvas 406 ja Kohtla-Järvel 331.

Tegevusnäitajad esitas 2023. aasta kohta 102 Ida-Virumaa täienduskoolitusasutust, kes on registreeritud EHISes ja kinnitanud oma tegutsemist ning nende jaotus kohalike omavalitsuste lõikes:

- Jõhvi vald - 27
- Kohtla-Järve linn - 20
- Lüganuse vald - 1
- Narva linn - 41
- Narva-Jõesuu linn - 5
- Sillamäe linn - 8

Nendest 26 omavad mootorsõidukijuhi koolitusasutuse tegevusluba ja 31 eesti keele tasemeeksami koolituse tegevusluba.

Tabel 3. Suurimad Ida-Virumaal registreeritud koolituste pakkujad õppijate arvu järgi 2023.a

	Õppeasutuse nimetus	Õppijate arv
1	ETI Koolitus MTÜ	3706
2	Algus Koolituskeskus (Algus OÜ)	2115
3	Kersti Võlu Koolituskeskus OÜ	2070
4	Ida-Virumaa Kutsehariduskeskus	1991
5	Loomingulise arengu ja vaba aja veetmise keskus GAGARIN (Craft Depo MTÜ)	1297
6	SVS-L Koolituskeskus (OÜ)	1038
7	Yungman autokool (TÜ Jungman Pluss)	660
8	Macte Täienduskoolituskeskus (OÜ)	655
9	Tõnis Mägi Autokool OÜ	603
10	Narva Autom MTÜ	600
11	ETI Koolituskeskus OÜ	573
12	MTÜ Virumaa Nõustamiskeskus	480
13	Viru Autom OÜ	376
14	MTÜ Best Solution	333
15	Ida-Virumaa Koolitus MTÜ	277

Allikas: HTM, täienduskoolitusasutuste tegevusnäitajad

20-64-aastastest osales Kirde-Eestis 2022. a andmetel viimase 12 kuu jooksul koolitusel 12 600 naist ja 10 300 meest, mis on vastavalt 17,6% ja 14,4% selle vanuserühma inimeste koguarvust;

võrdluseks - Eestis keskmiselt osaleb 25,6% naistest ja 19,4% meestest. Seega on vajalik pöörata suuremat tähelepanu elukestvasse õppesse kaasamisel just meestele.

Samuti on nii naiste kui meeste hulgas tööhõivemäär Eesti madalaim (55% juures), võrdluseks Jõgevamaal 59% ja kõigis teistes maakondades üle 60 % (allikas: [Statistikaamet](#)). Inimeste oskuste arendamine ja haridustaseme tõstmine võimaldab ühtlasi suunata neid senisest enam hõivesse.

Täiskasvanuhariduse prioriteetsed sihtrühmad Ida-Viru maakonnas on vastavalt [Statistikaameti uuringule](#):

- Riigikeeleoskusetä elanikud
- Majanduslikult mitteaktiivsed ja töötud inimesed, eriti kutse- ja kõrgharidusega inimeste seas
- Vanemaealised (eriti kõrgema haridustasemega) inimesed¹
- Vanadus- ja töövõimetuspensionärid
- Puuetega inimesed²
- Puuduva või halva inglise keele oskusega³ elanikud
- Madala haridustasemega väikelapsevanemad
- Kõrgharidusega töötajad madalamat haridustaset eeldaval töökohal
- Elukestvas õppes mitteosalevad inimesed

[Elukestva õppes osalemise barjääradena on välja toodud](#) (Nurmela, K. 2016):

- 1) Situatsioonibarjäärid, seotud õppija elustiiliga (nt lapsehoiuvõimaluste või transpordi puudumine, kiire töögraafik, perekondlikud kohustused, õppimine ei ole vastavas eluetapis kohane või kättesaadav);
- 2) Institutsionaalsed barjäärid – seotud täiskasvanuhariduse pakkumisega (nt ebasobiv koolituste ajakava või koht, soovitus õppimisvõimaluse puudumine, info puudumine, liiga kallid koolitused, alustamisnõuded);
- 3) Isiklikud barjäärid, seotus inimese enda suhtumisega õppimisse või muu isiksusest tulenevad takistused (vastumeelsus õppimise suhtes: „õppimine ei ole minu jaoks“).
- 4) Täiendavate õpingute barjäär – edasises töö- või isiklikus elus ei nähta enam õppimise vajadust.

Sama selgus ka PIAAC uuringust (Saar, E., Unt, M., Lindemann, K., Reiska, E., Tamm, A., 2014). Oskused ja elukestev õpe: kellelt ja mida on Eestil oskuste parandamiseks õppida? PIAAC uuringu temaatiline aruanne nr 2. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium), mille kohaselt on Eestis peamisteks takistusteks:

- 1) Tööga hõivatus;
- 2) Perekohustused (eelkõige naistel vanuses 25–34, kel on alla 2-aastased lapsed/laps);
- 3) Rahalised piirangud (eelkõige mitteaktiivsetel inimestel);
- 4) Tööandja toetuse puudumine (töötavatel inimestel);
- 5) Töötaja hinnang oskuste vajadusele.

[Eesti ühiskonna lõimumismonitooringu](#) andmetel (Kantar Emor, 2023) andmetel tajutakse ebavõrdsust haridus- ja enesetäiendamisvõimaluste ning kultuuris osalemise ja kunstilise

¹ Vanemaealisteks loetakse inimesi vanuses 55–64-aastat.

² Puuetega isikuteks on loetud kõik need, kellele oli määratud raske, sügav või keskmine puue. Osalist/puuduvat töövõimet ei ole nimetatud aruandes arvestatud, mis jätab sihtrühmast välja märkimisväärse osa inimestest.

³ Keeleoskuse andmed on võetud Eesti tööjõu-uuringu 2019. aasta andmestikust.

eneseväljenduse puhul. Seega on vajalik panustada täiskasvanuhariduse ja ümberõppe kättesaadavuse parandamisse ning mh kaasata õppesse täiskasvanuhariduse prioriteetseid sihtrühmi.

Lisaks on Ida-Virumaal probleemiks puudulik eesti keele oskus – erialased oskused võivad inimesel olla, kuid tal on võimatu neid rakendada või täiendada eesti keele mittevõlendamise tõttu. 2021.a rahvaloenduse andmetel elas Ida-Virumaal vanuserühmas 18-64 14 118 eestlast (18%), 56 624 venelast (74%) ja lisaks 5 942 muust rahvusest inimest (8%). Rahvaloenduse andmetel oskab eesti keelt võõrkeelena ca 27 000 inimest (seda vanuserühmad 15-64), seega ca 40% mitte-eestlastest. Samuti ütles Eesti inimarengu aruanne, et Ida-Virumaal on eesti keeles võimelised vähemasti algtasemel rääkima vaid 42%, kuid algtasemel eesti keele oskus ei võimalda osaleda eestikeelsel koolitusel. On oluline, et oskuste arendamise võimalus oleks Ida-Virumaa elanikele kättesaadav mh sõltumata nende rahvusest. Samas tuleb toetada eesti keele valdamist ja aktiivset kasutamist tööturul.

Lisaks täiskasvanutele suunatud tasemeõppe võimaluste ja riikliku täienduskoolitustellimuse kaudu täienduskoolituste (sh mikrokvalifikatsiooniõppe) pakkumisele on vajalik toetada ka kohapeal initsieeritud täiskasvanutele suunatud hariduslikke algatusi, mis aitavad:

- tuua elukestvast õppest seni kõrvale jäänud inimesi õppimise juurde, kujundada õpiharjumust ja seeläbi luua eeldused tööturule suundumiseks;
- ületada õppimisega seotud barjääre ja rakendada individuaalset lähenemist;
- luua Ida-Virumaal täiskasvanutele mitmekesiseid õppimisvõimalusi, parandada koolituste kättesaadavust ja kvaliteeti, suurendada koolitajate kompetentse;
- suurendada täiskasvanud elanikkonna aktiivsust elukestvas õppes osalemiseks Ida-Virumaal;
- kaasa Ida-Virumaa kui aktiivse haridus-, töö- ja kultuurieluga inimkeskse elukeskkonna kujunemisele.

Oluline on toetada piirkondlike algatusi, mida initsieerivad just kohalikud organisatsioonid, sest nemad tunnevad kõige paremini Ida-Virumaa elanikke ja kohalikke kogukondi, saavad jõuda maakonna täiskasvanuhariduse prioriteetsete sihtrühmadeni, keda väljaspool maakonda tegutsevad koolitusasutused jt täiskasvanuhariduse valdkonnaga seotud asjalised kaasata ei saa või ei oska, kohalikud teenuse pakkujad oskavad teenuste kavandamisel ja pakkumisel paremini arvestada piirkondlike eripärade ja vajadustega. Sekkumise üheks eesmärgiks mitmekesistada kohapealseid võimalusi ümberõppeks, mille jätkusuutlikkuse saavad tagada eelkõige kohapeal statsionaarselt tegutsevad organisatsioonid. Lisaks on eesmärgiks võimestada kohalikke täiskasvanuhariduse valdkonnas tegutsevaid organisatsioone ning suurendada kohapealset võrgustiku- ja koostööd.

Sekkumise positiivseks kõrvalmõjuks on kodanikuühiskonna tugevnemine, piirkonnas elavate inimeste kuuluvustunde paranemine, piirkonna atraktiivsuse suurendamine ja sotsiaalse ettevõtluse arenemine.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määrus on jagatud 10 peatükiks, mis jagunevad 27 paragrahviks:

1. peatükk „Üldsätted“
2. peatükk „Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus, toetuse määr ja riigiabi“
3. peatükk „Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele“
4. peatükk „Toetuse taotlemine“

5. peatükk „Taotluste menetlemine“
6. peatükk „Taotluse rahuldamise otsuse muutmine ja kehtetuks tunnistamine“
7. peatükk „Toetuse saaja ja partneri õigused ning kohustused“
8. peatükk „Aruannete esitamine“
9. peatükk „Toetuse maksmise tingimused“
10. peatükk „Finantskorrektsioonid ja vaided“.

Määruse 1. peatükis sätestatakse määruse reguleerimisala, terminid, toetuse andmise eesmärk ja tulemus ning rakendusasutus ja rakendusüksus.

Määruse §-s 1 reguleeritakse, millise meetme ja tegevuse elluviimiseks toetust antakse. Õiglase ülemineku fondi vahendite kasutamisel perioodil 2021–2027 Eestis on aluseks „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027” (edaspidi rakenduskava), mis on koostatud, arvestades Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklis 10 nimetatud partnerluslepet ja mille on kinnitanud nii Vabariigi Valitsus kui Euroopa Komisjon. Toetust antakse avatud taotlusvooruna Haridus- ja noorteprogrammi ja Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava meetmete nimekirja meetme 21.6.1.7. „Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed“ rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise „Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ raames.

Toetuse sihtpiirkonnaks on Ida-Viru maakond, tegevused viiakse ellu Ida-Virumaal ning sekkumise rahastamisega Õiglase Ülemineku Fondist (edaspidi ÕÜF) aidatakse kaasa „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021-2027“ poliitikaeesmärgi „Õiglase ülemineku“ erieesmärgi „Võimaldada piirkondadel ja inimestel tegeleda liidu 2030. aasta energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise ja Pariisi kokkuleppe alusel 2050. aastaks liidu kliimanetraalsele majandusele ülemineku sotsiaalsete, tööhõivealaste, majanduslike ja keskkonnamõjudega“ saavutamisele.

Tegevused viiakse ellu rakenduskava lisas 1 kirjeldatud Õiglase ülemineku territoriaalse kavas 1. tegevussuuna: „Majandus ja tööjõud“ tegevuse „Täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ (edaspidi *ÕÜF haridusmeede*) raames. Meetme määrusega reguleeritakse avatud taotlusvooriga toetuse andmist kohapealsete täiskasvanutele suunatud hariduslike algatuste elluviimiseks, et suurendada täiskasvanute elukestvas õppes osalemist, arendada nende oskusi läbi uuenduslike haridusalgatuste, kujundada positiivseid õpihoiaku ja õppimist väärtustavat elukeskkonda sh kohapealsete koolitusasutuste võimekust.

Määruse §-s 2 täpsustatakse määruses kasutatavaid termineid.

Käesolevas määruses kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

- 1) Partner on taotluses nimetatud juriidiline isik, kes osaleb projekti tegevustes ja kelle tegevusi rahastatakse projektist .
- 2) Õpisündmus on mitteformaalõppe osaks olev sündmus, mis ei nõua eraldi õppekava koostamist ning õpiväljundite sõnastamist mis aitab kaasa õppimisele, teadmiste omandamisele või oskuste arendamisele ning see võib hõlmata mitmesuguseid tegevusi nagu loengud, seminarid, praktilised harjutused, töötoad, õppekäigud, arutelud ja muud sarnased tegevused.

- 3) Ümberõppeprogramm on väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv mahukas koolitus tänapäeva tööturul, sihtpiirkonnas asjakohases valdkonnas või ametites nõutavate oskuste või kvalifikatsioonide pakkumiseks sihtgrupile; ümberõppeprogramme pakuvad täienduskoolitusasutused, kes vastavad täiskasvanute koolituse seaduses esitatud nõuetele; ümberõppeprogrammid võivad lähtuda individuaalsetest vajadustest ja eesmärkidest, keskendudes konkreetse õppija karjäärisoovidele ja oskuste arendamisele või spetsiifilise, ümberõpet vajava sihtrühma vajadustele, kuid üldjuhul koostatakse õppekavad üldisemate tööturu nõudmiste ja suundumuste põhjal, et tagada laiematele sihtrühmadele vajalike oskuste omandamine;
- 4) „Ei kahjusta oluliselt” on põhimõte, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnamäärusele;

Määruse §-s 3 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ja tulemus.

Lõige 1 sätestab toetuse andmise eesmärgiks suurendada Ida-Virumaa täiskasvanute osalust elukestvas õppes, mitmekesistada võimalusi ümberõppeks, soodustada täiskasvanute tasemeõppesse tagasipöördumist ja võimestada kohalikke täiskasvanuhariduse valdkonnas tegutsevaid organisatsioone. See aitab kujundada positiivseid õpihoiakuks, edendades motiveeritud ja avatud suhtumist õppimisse, ning luua elukeskkond, kus õppimine on väärtustatud ja toetatud. Suurem teadlikkus õppimisvõimalustest ja elukestva õppe väärtustamine, mitmekesiste ja paindlike õppimisvõimaluste pakkumine ning toetav ja kaasav hariduskeskkond võimaldavad Ida-Virumaa täiskasvanutel saavutada oma täielik potentsiaal ja kaasa aidata piirkonna sotsiaalsele ning majanduslikule arengule.

Vastavalt lõikele 2 panustab toetuse andmine meetmete nimekirja väljundnäitaja „osaluskordade arv“ (kood PSO43) ning tulemusnäitaja „osalejad, kes said lahkudes kvalifikatsiooni“ (kood PSR41) saavutamisse. Tegevus panustab ÕÜF haridusmeetme „Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ tulemuste saavutamisse: väljundnäitaja sihttase 2029. aastaks on 3000 osalejat ning tulemusnäitaja sihttase 2550 lahkudes kvalifikatsiooni saanud osalejat, st kes on lõpetanud koolituse tunnistusega (aluseks täienduskoolituse standard). Kogu ÕÜF haridusmeetme 21.6.1.7 väljundnäitaja vahesihttase aastaks 2024 on 3800 ja sihttase aastaks 2029 on 13 500 osalejat (osaluskordade arvestuses), selle näitaja saavutamisse panustab ka käskkirjaline ÕÜF tegevus, mille alusel tellitakse riikliku koolitustellimuse skeemiga, ning vajadusel hangetega, kutse ja kõrgkoolidelt 10 500-le osalejale tasuta täienduskoolitusi Ida-Virumaa elanike teadmiste ja oskuste edendamiseks.

Lõikes 3 on sätestatud, et tegevuste elluviimisega panustatakse Riigikogu 12. mail 2021. aastal vastu võetud „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi „Eesti 2035“) sihti „Arukas, tegus ning tervist hoidev inimene“. Ühtlasi panustatakse Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 eesmärkide saavutamisse. Arengukava üldeesmärk on: „Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut“. Selle käesoleva määrusega seotud mõõdikuks on täiskasvanute osalus elukestvas õppes (formaal- ja mitteformaal- ning informaalõppes).

Lõige 4 kinnitab, et tegevuste kavandamisel ja elluviimisel on lähtutud ja järgitakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalseid põhimõtteid ja „Eesti 2035“ aluspõhimõtteid. Toetatavad tegevused aitavad edendada tasakaalustatud regionaalset arengut, soolist võrdõiguslikkust, võrdseid võimalusi, ligipääsetavust ning keskkonna- ja kliimaeesmärke, panustades „Eesti 2035“ näitajatesse „Täiskasvanute (25–64-aastaste) elukestvas õppes osalemise määr“; „Soolise võrdõiguslikkuse indeks“; „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“ ning „Ligipääsetavuse näitaja“.

Määruse §-s 4 nimetatakse tegevuse rakendusasutus ja rakendusüksus

Eelnõu §4 lg 1 sätestab, et tegevuse rakendusasutuseks on Haridus- ja Teadusministeerium, (edaspidi *rakendusasutus*) ning lg 2 nimetab rakendusüksusena Riigi Tugiteenuste Keskuse (edaspidi *rakendusüksus*), mis menetleb toetuse taotlusi, teenindab hindamiseksperite, teeb toetuse väljamakseid ja teostab järelevalvet toetuse kasutamise üle.

Määruse 2. peatükis sätestatakse projekti raames toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr ning seos riigiabiga.

Määruse §-s 5 sätestatakse toetatavad tegevused ja tegevuste sihtrühmad.

Lõige 1 sätestab, et toetust saavad projektid, mis oma tegevustega aitavad saavutada määruse §-s 3 nimetatud eesmärgi ja väljund- ja tulemusnäitajaid ning toetavad täiskasvanute osalemist koolitustel ja muudes täiskasvanutele suunatud õpitegevustes.

Lõige 2 täpsustab tegevused, mida avatud taotlusvooru kaudu toetatakse ja nendeks on:

1) **Uuenduslike erialaoskuste omandamisele suunatud ümberõppeprogrammide väljatöötamine ja rakendamine.** Ümberõppeprogramm on väljaspool tasemeõpet õppekava alusel toimuv mahukas koolitus, mis vastab tänapäeva tööturu nõudmistele ja võimaldab osalejatel omandada uusi oskusi või kvalifikatsioone, et selle läbimisel saaks töötada teises valdkonnas või ametis. Ümberõppeprogrammina kavandatud koolituse kogumaht peab olema minimaalselt 50 akadeemilist tundi ja kestus kuni 12 kuud. Õppekava kogumaht võib sisaldada auditoorse, praktilise ja iseseisva töö tunde, aga ka muid tegevusi, nt mentorlus, praktika ettevõttes vm. Maht sõltub ümberõppeprogrammi eesmärgist, omandatava eriala keerukusest ja spetsiifikast, õppijate eelnevast kogemusest ning taustast.

Ümberõppeprogrammina võib käsitleda ka mikrokvalifikatsiooniõpet. Ümberõppeprogramme võivad pakkuda täienduskoolitusasutused, kes vastavad täiskasvanute koolituse seaduses esitatud nõuetele. Käesoleva meetme raames ei saa ümberõppeprogramme pakkuda ülikoolid, rakenduskõrgkoolid ja kutseõppeasutused, sest nende analoogilised tegevused on toetatud ÕÜF vahenditest rahastatud käskkirjalisest tegevusest, mille elluviijaks on HARNO ja milles nimetatud koolid on partneriteks.

Ümberõppeprogrammide uuenduslikkuse tagab nt:

- a. Digitaalsete õppeplatvormide ja e-õppe kasutamine: kasutatakse veebipõhiseid kursusi, virtuaalset klassiruumi ja interaktiivseid õppematerjale, mis võimaldavad õppida paindlikult ja omas tempos.
- b. Personaalse õpiraja loomine: programmid kohandatakse õppija individuaalsete vajaduste ja eesmärkidega, pakkudes personaalset tagasisidet ja juhendamist,

- suurendades inimeste võimekus oma oskusi analüüsida ja arendada ning oma karjääri planeerida. Samuti arvestatakse õppija varasemat õpi- ja töökogemust.
- c. Praktilised projektid, probleemipõhine õpe ja tööpraktika: koostöös kohalike ettevõtetega on rõhuasetus praktiliste ülesannete lahendamisel ja realses elus rakendatavate oskuste omandamisel. Partnerlus ettevõtetega võimaldab õppijaile pakkuda reaalselt töökogemust ja praktilisi oskusi.
 - d. Mentorlus ja koostöövõrgustikud: õppijaid toetavad kogu ümberõppeprotsessi jooksul mentorlusprogrammid ja professionaalsed võrgustikud, mis on ümberõppeprogrammile lisaks.
 - e. Andmepõhine lähenemine: õppija arengut jälgitakse ja hinnatakse andmeanalüüsi abil, et pakkuda täpset ja asjakohast tuge.
 - f. Täienduskoolitused ja mikrokvalifikatsioonid: ümberõppeprogramm on koostatud moodulite põhisel, mis võimaldab kiiret ja paindlikku oskuste omandamist.
 - g. Kaasav õpe ja mitmekesisus: arvestatakse erinevate taustade ja vajadustega inimesi, pakkuks laia valikut õppematerjale ja -meetodeid, mis on asjakohased õppijate erinevast taustast ja vajadustest lähtuvalt.

Õppeprogrammide jm õpitegevuste töökeel võib lisaks eesti keelele olla vene keel, kuid integreeritud peab olema erialase eesti keele õpetamine vastavalt õppe eesmärgile, et valmistada õppijaid ette eestikeelseks üleminekuks tööturul. Ainult eesti keele õppe pakumine ei ole abikõlblik.

Pakutavad õppematerjalid ja -meetodid peavad olema vabad soostereotüüpidest ja vähemusrühmi puudutavatest eelarvamustest.

Ümberõppeprogrammid peavad olema suunatud meetme sihtgrupile, kes on mõjutatud majandusstruktuuri muutustest õiglase ülemineku kontekstis ja võimaldavad täiskasvanutel ümber õppida, et paremini vastata piirkonna tööturu vajadustele. Need ei tohi kattuda kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide poolt piirkonnas pakutavate programmidega (olemasolevate tasemeõppe ja täienduskoolituse õppekavadega). Info kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide poolt pakutava õppe kohta leiab [Haridusportaalist](#). Vajalik on lisada ümberõppeprogrammi (koolituse) õppekava.

Tegevuse 1 puhul kavandatakse projekti tegevuskavas ja on tulemusnäitajaks ümberõppeprogrammides sh koolitustel osalejate arv, kellest vähemalt 85 % peab omandama kvalifikatsiooni st lõpetama koolituse tunnistusega. Lisaks on tulemusteks täiskasvanute arv, kes asuvad tegevustes osalemise järel õppima tasemeõppes, mikrokvalifikatsiooniõppes või ümberõppeprogrammides, koostatud individuaalsete õppeplaanide arv jm tulemused vastavalt projekti spetsiifikale.

- 2) **Tegevused õppimishuvi ja -oskuste suurendamiseks, mis toetavad Ida-Virumaal pakutavasse tasemeõppesse, mikrokvalifikatsiooniõppesse ja ümberõppeprogrammidesse sisenemist.** Kavandatavad tegevused peavad olema suunatud vähem elukestvas õppes osalevate jt täiskasvanuhariduse seisukohast maakonna prioriteetsete sihtrühmade õpimotivatsiooni ning õppisoskuste arendamisele eesmärgiga toetada ja suurendada piirkonna elanike sisenemist kutse- või kõrghariduse tasemeõppesse, mikrokvalifikatsiooniõppesse, ümberõppeprogrammidesse ning kujundada positiivset õpihoiakut. Taotleja teeb ise valiku, mis lähenemist kasutab. Võimalused:

- a. Koolitused ja erinevad õpisündmused (infopäevad, õpiringid ja muud õpitegevused), mis aitavad tõsta huvi õppimise vastu, kujundada õpioskuseid ning toetada inimeste jõudmist mikrokvalifikatsiooni- ja tasemeõppesse, samuti ümberõppeprogrammidesse. Kui kavandatakse koolitusi, siis nende maht peab olema vähemalt 24 akadeemilist tundi ja nendel osalejate kohta peetakse arvestust. Oodatud on ka ettevõtete töötajatele suunatud õpisündmused (infopäevad, kogemusingid jne, kus töötajad saavad jagada oma edulugusid ja õpikogemusi) jm tegevused, mis tõstavad teadlikkust täiskasvanuhariduse võimalustest ja kasulikkusest, suunavad seadma oma õpieesmärgid ning innustama kaastöötajaid õppima. Kõigi nimetatud tegevuste läbiviimisel on vajalik teha koostööd erinevate piirkonnas täiskasvanutele õppimisvõimalusi pakkuvate haridusasutustega, et tutvustada nende pakutavaid õpivõimalusi.
Koolituste ja õpisündmuste pakkumisel, mis aitavad tõsta huvi õppimise vastu, pööratakse ka tähelepanu soostereotüüpide negatiivse mõju vähendamisele erialavalikutes ja soodustatakse mitte soostereotüüpeid erialavalikuid (nt julgustatakse naisi valida tehnoloogia valdkonna õppeprogramme, samuti mehi pedagoogilisele tööle või tervishoiu valdkonda).
- b. Õppimisgruppide, -võrgustike ja -kogukondade tegevus ning õppijate julgustamine nendega liituma, samuti perede ja kogukondade kaasamine ning nende rolli väärtustamine õppimise toetamisel aitab pakkuda sotsiaalset tuge ja motiveerimist.
- c. Rakendatakse personaalset juhendamist ja mentorlust ning individuaalse õppeplaani koostamist, mis vastab täiskasvanud õppijate vajadustele. Nõustatakse seni elukestvas õppes vähem osalenud täiskasvanuid personaalsete õpieesmärkide seadmisel ja õppimisvõimaluste kohta info otsimisel.
- d. Toetatakse uute jätkusuutlike õppima innustavate algatuste ja koostöövormide loomist Ida-Virumaal, eesmärgiga toetada elanike osalust elukestvas õppes. Näiteks saavad kogukonna õppekeskused, rahvaülikoolid, külaülikoolid jm kogukonna- ning ettevõttepartnerlused pakkuda võimalusi õppimishuvi ja -oskuste suurendamiseks ja kaasata Ida-Virumaa täiskasvanuhariduse prioriteetseid sihtgrupe. Need algatused ja koostöövormid mitte ainult ei aita suurendada õppijate huvi ja kaasatust, vaid toetavad ka jätkusuutlikku ning vastutustundlikku haridust.
- e. Juhtide koolitamine õppimist toetava kultuuri tähtsusest, nende rollist selle edendamisel, info vahendamine erinevatest õppimisvõimalustest, kohustustest oma töötajate õppimise toetamisel, töötajate üldoskuste arendamise olulisusest.

Tegevuse 2 puhul kavandatakse projekti tegevuskavas ja on tulemusnäitajaks vähemalt 24 akadeemilist tundi kestvatel koolitustel osalejate arv, kellest vähemalt 85% peab omandama kvalifikatsiooni st lõpetama koolituse tunnistusega. Õpisündmustel osalejate arv ei kajastu näitajate aruandluses.

Lisaks on tulemusteks, milles hulgest taotleja teeb valiku: pärast õppima innustavates tegevustes osalemist tasemeõppes, mikrokvalifikatsiooniõppes või ümberõppeprogrammides õppima asunute arv, koostatud individuaalsete õppeplaanide arv, uute jätkusuutlike täiskasvanute õppimist toetavate koostöiste algatuste arv, toimunud ürituste ja õpisündmuste arv jm tulemused vastavalt projekti spetsiifikale.

Tegevuste töökeel võib olla kas eesti või vene keel, kuid kui see on vene keel, peab nii tegevuste tutvustuses kui läbiviimisel kasutama ka eesti keele tuge. Keelekoolitusi (eesti keel vm) pakkuda ei saa.

3) Kohalike täiskasvanuhariduse valdkonnas tegutsevate organisatsioonide võimekuse kasvatamine, et kaasata seni elukestavas õppes vähem osalenud sihtrühmi ja pakkuda neile kvaliteetset teenust. Selles suunas on oodatud vähemalt kolme organisatsiooni ühised tegevused partnerlusena, kus üks on taotleja ja teised partnerid, milleks esitavad kinnituskirja, et ühiselt parandada haridusvõimaluste kättesaadavust ja kvaliteeti ning toetada ümberõppeprogrammide elluviimist. Tegevuste kavandamisel tehakse valik alljärgnevalt:

- a. Ühisprojekt koolitajate koolitamiseks - Ida-Virumaal täiskasvanuhariduses tegutsevate organisatsioonide töötajatele suunatud koolitused täiskasvanute õpetamise ja nõustamise sh personaalsete õpiradade/õpitee kujundamise, uute õpetamismeetodite, tehnoloogiate ja haridustrendide kohta, omavaheline parimaid praktikate jagamine mh seni elukestvas õppe vähem osalevate sihtrühmade õppesse kaasamiseks. Koolitustel tuleb käsitleda ka soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise aspekte hariduses. Toetatavad ei ole koolitajate eesti keele koolitused.
- b. Ühisprojekt omavahelise kogemuse ja parimate praktikate jagamiseks - kohalike täiskasvanuhariduses tegutsevate organisatsioonide koostöö jagamiseks ressursse, kogemusi ja ideid, samuti partnerlus teiste haridusorganisatsioonide, ettevõtete ja kogukonnaorganisatsioonidega, et ühiselt laiendada Ida-Virumaa täiskasvanute õppevõimalusi ja toetada elanike osalust elukestvas õppes.
- c. Ühisprojekt tehnoloogilise võimekuse suurendamiseks ja digitaalse infrastruktuuri arendamiseks, mis võimaldab sihtgrupile pandlikku osalemist õppetöös – kaasaegsete tehnoloogia- ja tarkvaralahenduste kasutuselevõtt, mis toetab e-õpet ja hübriidõpet (litsentside ning hübriidõppeks seadmete soetus), samuti koolitused koolitajatele ja teistele täiskasvanute õppesse toomisega tegelejatele, kuidas efektiivselt kasutada tehnoloogilisi lahendusi. Abikõlblikud ei ole õppijatele ja õpetajatele isiklikuks kasutamiseks mõeldud seadmete soetus: süle-, laua tahvelarvutid, kõrvaklapid mikrofoniga. Abikõlblik on klassiruumi jaoks audiovisuaalsete seadmete soetus, samuti tarkvaraliste lahenduste soetud seadmetega koos kasutamiseks. Vajalik on seadmete riskasutuse kavandamine erinevate organisatsioonide vahel.
- d. Ühisprojekt kvaliteedi tagamise ja hindamise süsteemide väljaarendamiseks ning rakendamiseks, et parandada Ida-Virumaal pakutavate koolituste ja ümberõppeprogrammide kvaliteeti ning toetada mikrokvalifikatsiooniõppe rakendamist.

Tegevused kohalike täiskasvanuhariduse valdkonnas tegutsevate organisatsioonide võimekuse kasvatamiseks ei saa olla suunatud ülikoolidele, rakenduskõrgkoolidele ja kutseõppeasutustele. Küll saavad nimetatud asutused osaleda koostöövõrgustikes.

Tegevuse 3 puhul kavandatakse projekti tegevuskavas ja on tulemusnäitajaks vähemalt 24 akadeemilist tundi kestvatel koolitustel osalejate arv, kellest vähemalt 85% peab omandama kvalifikatsiooni st lõpetama koolituse tunnistusega. Kavandatakse koolitusi koolitajatele, koolituskeskuste töötajatele jt osapooltele, kelle ülesandeks on tuua õppesse Ida-Virumaa

prioriteetsesse sihtrühma kuuluvaid täiskasvanuid ja toetada nende õppes püsimist ning õppeedukat lõpetamist. Lisaks on tulemusteks ja kindlasummalise makse aluseks Ida-Virumaa täiskasvanuhariduse osapoolte arv, kes on kaasatud ühisprojektidesse, toimivate partnerluste arv, uute õppijatele suunatud tehnoloogia- ja tarkvaralahenduste kasutuselevõtt, kvaliteedihindamise edukalt läbinud täienduskoolitusasutuste arv, uute mikrokvalifikatsiooniõppe õppekavade arv jm tulemused vastavalt projekti spetsiifikale.

Võrreldes sekkumisega „Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ (ÕÜF haridusmeede) keskenduvad avatud taotlusvooru tegevused Ida-Virumaal elavate madalama haridustasemega ja seni eluskestvas õppes mitte või vähe osalevate sihtrühmade leidmisele ning õppesse toomisele. Sekkumise raames ei saa pakkuda tasemeõpet ja taotlejateks ei saa olla ülikoolid, rakenduskõrgkoolid ja kutseõppeasutused. Küll peavad läbiviidavad tegevused innustama ja toetama täiskasvanuid tasemeõppesse asumisel, uute oskuste omandamisel ja oma haridustaseme tõstmisel.

ÕÜF haridusmeetmes on tegevused suunatud tasemeõppes osalemise toetamiseks ja suurendamiseks ning tööalaste oskuste arendamiseks. Täienduskoolitusi tellitakse riikliku koolitustellimusena (edaspidi RKT) täiskasvanute koolituse seaduse § 16 alusel või riigihangetega, kus pakujateks saab olla piiratud ring täienduskoolitusasutusi st õppe tellimine toimub „ülalt alla“ põhimõttel. Avatud taotlusvoorudes on oodatud uuenduslike erialaoskuste omandamisele suunatud ümberõppeprogrammide väljatöötamine ja rakendamine st „alt üles“ tegevused, kus taotlejateks ja elluvijateks saavad olla vaid Ida-Virumaal registreeritud organisatsioonid (täpsustatud määruse §-s 10) v.a ülikoolid, rakenduskõrgkoolid ja kutseõppeasutused. Seega toetatakse käesoleva sekkumisega teadlikult just kohapealsete organisatsioonide initsiatiivi, eeldusel, et neil on parim teadmine kohapealsetest vajadustest.

ÕÜF haridusmeetmes ei ole toetatavad kohalike organisatsioonide algatused õppimishuvi ja -oskuste suurendamiseks, mis toetavad Ida-Virumaal pakutavasse tasemeõppesse, mikrokvalifikatsiooniõppesse ja ümberõppe-programmidesse sisenemist. Täiskasvanute õpivõimalusi tutvustavad kommunikatsiooni- ja teavitustegevused viiakse ÕÜF haridusmeetmes ellu Harno poolt ja eraldi vahendeid kohalikele organisatsioonidele ei planeerita. Küll on oluline koostöö ja sünergia tekitamine mõlema meetme rakendamisel, seetõttu on kavandatud, et keskne koordineerimine ja ühtne koondvaade jääb Ida-Virumaa täiskasvanuhariduse arendaja (koordinaatori) ülesandeks, kes mh nõustab ka avatud taotlusvooru taotlejaid.

Samuti ei ole ÕÜF haridusmeetmes toetatav kohalike täiskasvanuhariduse valdkonnas tegutsevate organisatsioonide võimekuse kasvatamine, kuid see on vajalik, et kohapeal oleks kättesaadav kvaliteetne haridusteenus. Nt Eesti Töötukassa andmetel on just Ida-Virumaa täienduskoolitusasutuste kvaliteedi ebaühtlusega suuri probleeme. Teisalt on ka probleeme koostööga, seetõttu on tegevuses 3 oodatud vähemalt kolme organisatsiooni ühised tegevused. Ühist tegutsemist tõendatakse ühise kinnituskirjaga. Tegevuste suunitlus on suurendada kohapealsete organisatsioonide võimekust tegelemaks Ida-Virumaal elavate või töötavate täiskasvanute, kes ei osale tasemeõppes ega tunne huvi või vajadust õppimise vastu.

Lõige 3 nimetab projektide sihtrühma, kelleks on Ida-Virumaal elavad või töötavad täiskasvanud, kes samal ajal ei osale tasemeõppes. Erilist tähelepanu tuleb pöörata Ida-Virumaa täiskasvanuhariduse prioriteetsetele sihtrühmadele: täiskasvanutele, kellel puudub erialane haridus või kelle oskused on aegunud ning vajavad ajakohastamist, kes pole pikka aega

osalenud elukestvas õppes, kes on madala haridustasemega. Samuti Ida-Virumaa ettevõtete töötajatele, kel on piiratud ligipääs traditsioonilistele õppimisvõimalustele kas töö iseloomu või korralduse tõttu (nt vahetustega töö). Oluline on keskenduda nende Ida-Virumaa täiskasvanute õppesse toomisele, kes pole elukestvas õppes osalenud või on vähe osalenud.

Võrreldes ÕÜF haridusmeetmega on erinevused ka sihtrühmas – ÕÜF haridusmeetmes on peamiseks sihtrühmaks Ida-Virumaal õpet pakkuvate kutseõppeasutuste ja kõrgkoolide tasemeõppe õppijad, tööealine elanikkond sh on fookus Ida-Virumaa elanikkonnal ja põlevkivi sektorist väljaolul ja väljunud tööjõul. Samuti on sihtrühmaks kõrgkoolid ja kutseõppeasutused, täienduskoolitusasutused, tööandjad, Ida-Virumaa arendusorganisatsioonid ja kohalikud omavalitsused.

Lõige 4 sätestab, et tegevuste kavandamisel tuleb taotlejatel arvestada universaalse disaini põhimõtetega, mis hõlmavad liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuudega inimeste erivajadusi, samuti ajutise iseloomuga erivajadusi.

Lõige 5 täpsustab, missugustele projektidele ei anta toetust.

Kuivõrd ÕÜF fondi eesmärk on toetada üleminekut seniselt põlevkivitööstuselt uutele majandustegevustele, siis ei saa toetada selliseid hariduslikke algatusi, mis soodustavad fossiilkütuste kasutuse jätkumist või edendamist, sh põlevkivist energiakandjate ja elektri tootmise edendamist. Samuti ei anta toetust projektidele, millega tekitatakse olulist kahju keskkonnanäesmärkidele ja mis ei vasta asjakohastele EL ja riiklikele kehtsustatud õigusaktidele.

Projektide kooskõla kontrollimiseks EL keskkonnanäesmärkidega lähtutakse „ei kahjusta oluliselt“ printsiibist. „Ei kahjusta oluliselt“ printsiip on põhimõte, mille kohaselt ei tohi ükski EL vahenditest toetatav projekt tekitada Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnanäesmärgile. Nendeks eesmärkideks määruse kohaselt on:

- a) kliimamuutuste leevendamine;
- b) kliimamuutustega kohanemine;
- c) vee ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse;
- d) üleminek ringmajandusele;
- e) saastuse vältimine ja tõrje;
- f) elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine

Ei rahastata ka projekte, mille tegevuste elluviimiseks tehtavad kulud on juba rahastatud teisest meetmest või riigisisestest või muudest välisabi vahenditest.

Määruse §-s 6 sätestatakse kulude abikõlblikkus ja toetuse maksmise tingimused

Käesoleva määruse § 5 kirjeldatud tegevusi rahastatakse kindlasummalise maksetena. Kindlasummalise makse või maksete suurus määratakse toetuse saaja poolt esitatud detailse eelarve alusel. Kavandatavaid kulusid ja nende maksumust hinnatakse enne toetuse andmise otsuse tegemist, arvestades toetatavaid tegevusi ning käesolevas määruses sätestatud abikõlblikkuse tingimusi. Tegevuste elluviimiseks planeeritud kulud peavad olema vajalikud, mõistlikud ja põhjendatud. Toetuse saaja on kohustatud tõendama kindlasummalise makse eelarve mõistlikkust ja aluseid, milleks on toetuse taotlemisel esitatud tegevuste eelarve ja mõni muu tõendav dokument, mis on tegevuse eelarvestamise aluseks (näiteks hinnapakkumised, hinnakirjad, arvutuskäik). Toetuse saaja peab tõendama ka kindlasummalise makse aluseks

oleva tulemuse/tulemuste saavutamist st tegevuskavas kavandatud sihtväärtuste saavutamist. Tõendavateks dokumentideks on õppe läbimisel väljastatud tunnistused, osavõtunimekirjad jm materjal ürituste ning õpisündmuste toimumise kohta, tegevuste aruanded jm dokumendid. Tulenevalt planeeritavatest tegevustest, võib toetuse saaja vajadusel planeerida ka vahetulemuste saavutamisel vahemaksed kindlasummaliste maksetena. Kindlasummalise maksena toetuse andmisel tegelikult tekkinud kulusid ei pea toetuse saaja hilisemalt tõendama ega raamatupidamises eristama. Kõik kindlasummalise makse rakendamise tingimused ehk toetuse maksmise aluseks olevad tulemused ja nende tõendamise alused sätestatakse taotluse rahuldamise otsuses.

Käibemaks on abikõlblik, kui seda reguleerivate õigusaktide järgi ei ole projekti tegevuste eest tasutud käibemaksust õigust maha arvata sisendkäibemaksu, või käibemaksu tagasi taotleda ning kui käibemaksu ei hüvitata muul viisil.

Tulemuseks on toetuse saaja poolt koostatud tegevuskava täitmine ja selles toodud sihtväärtuste saavutamine sh tuleb kõik vähemalt 24 akadeemilist tundi kestvatel koolitustel osalejad kanda sündmuste infosüsteemi (SIS) (vt lisaks allpool määruse §-s 23 toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise korra kohta käivaid selgitusi).

Määruse §-s 7 sätestatakse projekti abikõlblikkuse periood

Lõikes 1 on sätestatud et projektide abikõlblikkuse periood peab jääma ajavahemikku alates taotluse esitamisest kuni 31. oktoobrini 2029. Konkreetse projekti abikõlblikkuse periood on taotluse rahuldamise otsuses määratud ajavahemik, mil projekti tegevused algavad ja lõppevad. Lõikes 2 on sätestatud, et projekti abikõlblikkuse periood võib olla maksimaalselt 24 kuud alates taotluse rahuldamise otsusest.

Lõikes 3 on antud võimalus projekti abikõlblikkuse perioodi pikendada kuni 6 kuud, mis võib osutuda vajalikuks projekti tulemuste saavutamisel ja vähendamaks riski, et toetuse saajal jääb toetus saamata kui tähtaja pikendamisega on võimalik eesmärgid ja tulemused saavutada. Pikendamise otsuse teeb rakendusüksus hinnates taotluse põhjendatust.

Määruse §-s 8 sätestatakse avatud taotlusvooru eraldatava toetuse piirsummad ja toetuse osakaalud.

Lõige 1 sätestab projektile eraldatava toetuse minimaalseks summaks 20 000 eurot ja maksimaalseks summaks 200 000 eurot.

Vastavalt lõikele 2 on toetuse maksimaalne osakaal projektis kuni 100 protsenti abikõlblikest kuludest, millest 70 protsenti moodustab õiglase ülemineku fondi toetus ja 30 protsenti riiklik kaasfinantseering.

Määruse § 9 käsitleb riigiabi.

Riigiabi analüüs

Riigiabi reeglistiku eesmärk on välistada igasugune Euroopa Liidu (EL) siseturu kaitset kahjustav ja konkurentsi moonutav abi ettevõtjatele riigi poolt, mis on keelatud. Riigiabi reguleerivad ELi õigusaktid⁴ ning siseriiklikul tasandil konkurentsiseaduse riigiabi peatükk (6.

⁴ Riigiabi reguleerivad ELi õigusaktid on kättesaadavad
http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/legislation.html

ptk). Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, ühisturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Otsustamisel, kas tegemist on riigiabiga, tuleb toetusmeedet hinnata viie kriteeriumi alusel:

- 1) abi antakse riigi, linna või valla vahenditest;
- 2) abi antakse ettevõtjale;
- 3) abimeetmel on valikuline iseloom;
- 4) abimeede annab abi saajale majandusliku eelise;
- 5) abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel.

Üksnes juhul, kui abi vastab kõigile kriteeriumidele, on tegemist riigiabiga.

1. Abi antakse sekkumisega riigi poolt või riigi ressurssidest

Meetme määruse alusel antav abi tuleb riigi ressurssidest. Riigiabi andmisega on tegemist siis, kui abi andmisega seotud vahendid on otseselt või kaudselt riigi vahendid või riigile omistatavad vahendid. Riigi vahendid on riigi enda, kohaliku omavalitsuse üksuse, riigi sihtasutuste, fondide vms poolt antud toetused.

Abi antakse ÕÜFist, st tegemist on riigieelarvest eraldatavate vahenditega (fondide antav toetus).

Seega kriteerium on täidetud.

2. Abi antakse ettevõtjale

Ettevõtjaks tuleb lugeda igat majandustegevusega tegelevat üksust, sõltumata selle juriidilisest või omandivormist, kasu teenimisest või teenuste tasuta pakkumisest. Majandustegevuse all tuleb mõista mistahes kaupade või teenuste pakkumist turul. Kui ettevõtja tegeleb nii majandustegevuse kui ka mittemajandustegevusega, loetakse teda ettevõtjaks ainult majandustegevusega seoses.

Euroopa Komisjon on 2018. a asjas SA.43700 selgelt välja öelnud, kui suurt tasu saab mittemajanduslik haridusasutus küsida ilma, et ta muutuks ettevõtjaks ja oleks allutatud riigiabi reeglitele. Üksnes sellise haridusasutuse puhul, kelle tegelikest kuludest kaetakse üle 50% kasutajate tasudega või muudest kaubanduslikest vahenditest, on tegemist ettevõtjaga, kes allub riigiabi reeglitele.

Abi saajaks võivad olla Ida-Virumaal avalikes huvides tegutsevad sihtasutused, mittetulundusühingud ja kohaliku omavalitsuse üksused ja tema asutused ning täienduskoolitusasutustena registreeritud Ida-Virumaa äriühingud. Kuna mitte kõik toetuse saajad, nt sihtasutused, mittetulundus- ja äriühingud ei tarvitse olla valdavalt rahastatud kohaliku omavalitsuse või riigieelarvest, vaid oluline osa tulust võib tulla ka nt haridusteenuste müügist (nt äriühingud), võib eeldada, et toetuse saajate hulgas on ka riigiabi mõistes ettevõtjaid.

Seega teatud taotlejate puhul, kelle sissetulekutest väiksema osa moodustab riigi või kohaliku omavalitsuse toetus, võib olla tingimus täidetud.

3. Abimeetmel on valikuline iseloom

Toetust eraldatakse taotlusvooru alusel meetme määruuses sätestatud kriteeriumitele vastavatele taotlejatele meetmes ettenähtud tegevusteks, kas voorulise taotlemisena pingerea alusel kuni eelarve ammendumiseni. Seega mitte kõik täiskasvanuhariduse valdkonnas tegelevad juriidilised isikud ei saa toetust ning abimeetmel on valikuline iseloom.

Kriteerium on täidetud.

4. Abimeede annab abi saajale majandusliku eelise

Kuna toetust saab kasutada õppe pakkumiseks, õppurite leidmiseks ja aktiveerimiseks ning samuti organisatsiooni enda arendamiseks võimaldab see toetuse saajatel kasvada tugevamaks ja pakkuda edaspidi paremaid teenuseid ning olla konkurentsivõimelisemad. Need, kes toetust ei saa, jäävad sellise eeliseta.

Kriteerium on täidetud.

5. Abimeede moonutab või võib moonutada konkurentsi ja kahjustab kaubandust Euroopa Liidu riikide vahel

Abimeetme eesmärk on tugevdada täiskasvanud elanikkonnale suunatud koolitusteenuste pakkumist Ida-Virumaal eelkõige fookusega Ida-Virumaa elanikele, kes on enim puudutatud põlevkivienergeetikast väljumisega seotud majandusstruktuuri muutustest ning kes peavad endale suure tõenäosusega leidma uue töökoha. Abimeede on suunatud Ida-Virumaal tegutsevatele KOVi-asutustele, mittetulundusühendustele ja sihtasutustele, samuti täienduskoolitusasutustena registreeritud Ida-Virumaa äriühingutele, et laiendada kohalikele elanikele pakutavaid koolitusvõimalusi ning sellega seonduvaid teenuseid ja seetõttu on kohaldatav abimeede kohaliku mõjuga, sest vähetõenäoline on, et teiste liikmesriikide elanikud tuleksid Ida-Virumaale eesmärgiga neist teenustest osa saada.

Tingimuse täitmine on vähetõenäoline, kuid seda ei saa välistada.

Vastavalt ELi toimimise lepingu artikkel 107 lõikele 1 ja tuginedes eeltoodud riigiabi analüüsile saab asuda seisukohale, et üldjuhul ei ole käesoleva toetusmeetme raames tegemist riigiabi andmisega. Kui toetuse andmisel ilmnevad asjaolud, mille alusel on toetuse puhul tegemist riigiabiga, tuleb antava toetuse puhul lähtuda määruse §-s 9 reguleeritud tingimustest.

Määruse 3. peatükis reguleeritakse nõudeid toetuse taotlejale, partnerile ja taotlusele.

Määruse §-s 10 sätestatakse nõuded taotlejale ja partnerile. Lõike 1 kohaselt võib taotlejaks olla Ida-Virumaal registreeritud avalikes huvides tegutsev sihtasutus või mittetulundusühing ja kohalik omavalitsus (edaspidi: KOV) või KOV asutus sh KOV hallatav asutus, samuti Ida-Virumaal registreeritud täienduskoolitusasutused (sh eraõiguslikud juriidilised isikud), kel on kehtiv registreering täienduskoolitusasutusena Eesti hariduse infosüsteemis. Avalikes huvides tegutsemine tähendab, et taotleja tegevused ja nende eesmärgid on suunatud avalikkusele, taotleja tegutseb oma liikmes- või töötajaskonnast laiema sihtgrupi heaks ja taotleja teavitab avalikkust oma tegevusest; avalikes huvides tegutsemise nõue ei kohaldu erivajadustega inimeste heaks tegutsevatele ühendustele. Eesti Maksu ja Tolliamet on oma juhistes selgitanud

avalikes huvides tegutsemist [https://www.emta.ee/sites/default/files/documents/2021-04/heategevus ja avalik huvi tulumaksuseaduse moistes.pdf](https://www.emta.ee/sites/default/files/documents/2021-04/heategevus%20ja%20avalik%20huvi%20tulumaksuseaduse%20moistes.pdf). Näiteks loetakse avalikes huvides tegutsemiseks haridus ja väljaõpet, sh huvi- ja vabaharidust ning mitteformaalse õppe edendamist.

Taotlejad ei saa olla ülikoolid, rakenduskõrgkoolid ja kutseõppeasutused. Partner võib olla Eesti Vabariigis registreeritud juriidiline isik, riigiasutus, kohaliku omavalitsuse üksus või selle hallatav asutus. Seejuures on juriidiline isik lai termin, mis hõlmab nii eraõiguslikke või avalik-õiguslikke juriidilisi isikuid. Eraõiguslik juriidiline isik on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts, tulundusühistu, sihtasutus ja mittetulundusühing. Avalik-õiguslik juriidiline isik on riik, kohaliku omavalitsuse üksus ja muu juriidiline isik, mis on loodud avalikes huvides ja selle juriidilise isiku kohta käiva seaduse alusel.

Väljastatud on kutseõppeasutuste, rakenduskõrgkoolide ja ülikoolide ja partneritena kaasamine § 5 lõikes 2 nimetatud tegevuse 1) Uuenduslike erialaoskuste omandamisele suunatud ümberõppeprogrammide väljatöötamine ja rakendamine elluviimisel ja tegevuse 3) Kohalike täiskasvanuhariduse valdkonnas tegutsevate organisatsioonide võimekuse kasvatamine elluviimisel. Kutseõppeasutused ja kõrgkoolid saavad Ida-Virumaa täiskasvanute elukestvas õppes osalemise toetamiseks kavandatud tegevuste elluviimiseks toetust meetme „Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ raames ega saa seetõttu olla käesolevas seaduses ei taotlejad ega partnerid. Küll saavad kutseõppeasutused ja kõrgkoolid panustada tegevuse 2 elluviimisesse, mille eesmärgiks on suunata täiskasvanuid sisenema tasemeõppesse.

Partneril ei ole piirangut, et ta peab tegutsema Ida-Virumaal. Lõike 2 kohaselt peavad taotleja ja partner vastama ühendmääruse § 3 lõike 2 punktides 1–7 sätestatule. Eelistatud on taotlejad ja partnerid, kel on varasem kogemus täiskasvanuhariduse valdkonna arendustegevuste läbiviimisel ja sellest saadud kogemust kasutatakse projekti edukaks elluviimiseks.

Ühendmääruse § 3 lõike 2 punkti 1 kohaselt ei anta toetust projektile, kui taotlejal või partneril on varasema projekti raames finantskorrektsiooni otsuse kohaselt tagasimaksmisele kuuluv toetus tagasi maksmata. Siinkohal peetakse silmas eelkõige olukorda, kus toetuse tagasimaksmiseks ettenähtud tähtaeg on möödunud, sealhulgas ajatamisgraafiku alusel, kuid toetust ei ole ettenähtud mahus tähtaja jooksul tagasi makstud. Nõude mõte ei ole kohustada tagasimaksmisele kuuluvat toetust tagasi maksuma enne tagasimakse tähtaega, vaid sellega ajendatakse tagasimaksmisele kuuluvat toetust maksuma tagasi tähtajaks. Finantskorrektsiooni otsuse kohase tagasinõude olemasolu ja tagasimaksete tegemist saab kontrollida struktuuritoetuse registrist. Ühendmääruse § 3 lõike 2 punktis 2 nimetatud kehtiva karistuse puudumise kontrollimiseks on rakendusüksusel õigus teha järelepärimine karistusregistrisse. Isik loetakse karistatuks või tal on kehtiv karistus kuni karistusregistri seaduse alusel karistusandmete kustutamiseni ja arhiivi kandmiseni. Taotlejal, partneril või tema seaduslikul esindajal ei tohi olla määratud kehtivat karistust karistusseadustiku § 209 (kelmus), § 209¹ (hanke kelmus), § 210 (soodustuskelmus), § 260¹ (Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine), § 372 (tegevusloata ja keelatud majandustegevus), § 373 (ärikeelu ja teataval erialal ning ametikohal töötamise keelu rikkumine), § 379 (audiitor- ja erikontrolli tulemuste esitamata jätmine ja ebaõige esitamine) ega § 384 (maksejõuetuse põhjustamine) alusel. Ühendmääruse § 3 lõike 2 punkti 3 kohaselt ei tohi taotleja ja partneri taotluses nimetatud tegevusega seotud majandustegevus olla lõppenud ega peatunud, kui nad tegelevad majandustegevusega ning punkti 4 kohaselt ei tohi taotleja ja partneri maksu- või maksevõlg riigile koos intressiga olla suurem kui 100 eurot või see on ajatatud. Punkti 5 kohaselt, juhul kui see on asjakohane, on taotleja täitnud taotluse esitamise ajaks maksudeklaratsiooni ja majandusaasta aruande esitamise kohustuse. Punkti 6 kohaselt ei tohi

taotleja ega partner olla pankrotis, likvideerimisel ega sundlõpetamisel. Punktis 7 sätestatakse, et taotleja ega partner ei tohi olla raskustes ettevõtja, kui nii on ette nähtud Euroopa Liidu õiguse kohaselt.

Määruse §-s 11 sätestatakse, et taotlejale kohalduvad ühendmääruse § 2 lõikes 3 sätestatud kohustused. Eelkõige peab taotleja ise tõendama, et tema ja kaasatud partner(id) vastavad määruses nõutud tingimustele. Taotluses on oluline kirjeldada projektiga seonduvat võimalikult selgelt ja täpselt. Samuti tuleb taotlejal rakendusüksuse nõudmisel anda täiendavat teavet, sest taotluse menetleja peab veenduma, et taotleja ja taotluses esitatud teave vastavad toetuse andmise tingimustele. Taotleja peab võimaldama taotluse menetlejal kontrollida taotluses nimetatud asjaolusid ka taotleja või partneri juures või kavandatava tegevuse rakendamise asukohas. Kui pärast taotluse esitamist taotluses esitatud andmed muutuvad või ilmnevad uued asjaolud, mis võivad mõjutada taotluse kohta otsuse tegemist, peab taotleja sellest taotluse menetlejat esimesel võimalusel teavitama.

Määruse §-s 12 sätestatakse taotlusele esitatavad nõuded. Vastavalt lõikele 1 peab taotlus vastama käesolevas määruses ja ühendmääruse § 4 lõigetes 1-3 sätestatule. Taotlus peab sisaldama projekti eesmärki, selgelt peavad välja olema toodud mõõdetavad tulemused ja toetust taotletakse nende saavutamiseks vajalike tegevuste elluviimiseks. Taotlus peab sisaldama tegevuskava ja eelarveprojekti, koos viimase kujunemise aluste ja põhjendustega. Eelarveprojekti all mõeldakse toetuse saaja poolt koostatud ja esitatud hinnangulist kulude loetelu, mis peab olema tõenduspõhine. Eelarveprojekti koostamisel tuleb lähtuda oma asutuse hankekorrast, selle puudumisel ühendmääruse §-s 11 toodust.

Kindlasummalise makse suurus määratakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artikli 53 lõike 3 b kohaselt. Taotleja kavandab ise vahetulemused, mille alusel toimub vahearuanne esitamine ja väljamaksete tegemine.

Taotluse rahuldamise otsuses määratakse projekti tulemus, selle saavutamise tõendamise alused ning makse suurus. Taotleja peab olema kindel, et ta suudab tulemuse saavutada, kuna tulemuse mittedaavutamisel (sh osalisel saavutamisel), makset ei tehta. Sellest tulenevalt peab sellise kulude hüvitamisviisi puhul projekti tulemus olema lihtsalt määratletav.

Lõikes 2 sätestatakse, et taotlus peab sisaldama lisaks ühendmääruse § 4 lõikes 2 sätestatud kinnitustele ka volikirja, kui esindusõiguslik isik tegutseb volituse alusel.

Lõikes 3 on esitatud tingimus, et kui taotleja on projektile või osale projekti tegevustest taotlenud toetust samal ajal mitmest meetmest või muudest riigieelarvelistest, Euroopa Liidu või välisabi vahenditest, peab taotleja esitama sellekohase teabe koos taotlusega. Nimetatud säte sisaldab sama kulu topeltrahastamise keelu põhimõtet, mille kohaselt võib projekt saada toetust ühest või enamast ühendmääruses nimetatud fondist või ühest või enamast ühendmääruses nimetatud programmist ja muudest ELi vahenditest tingimusel, et kulu, mis esitatakse maksetaotluses toetuse saamiseks ühest fondist, ei saa toetust mõnelt teiselt fondilt või muult ELi vahendilt või riigieelarvest ega samalt fondilt teise programmi raames.

Määruse 4. peatükis sätestatakse toetuse taotlemise kord.

Määruse §-s 13 sätestatakse taotlusvooru avamise tingimused. Rakendusasutus esitab rakendusüksusele lisaks taotlusvooru ajakavale ja eelarvele ka projektitaotlusel ja seirearuandes kajastatavad andmed. Kuna taotluste esitamine ja seirearuannete esitamine toimub ainult

struktuuritoetuse e-toetuse keskkonnas, puudub vajadus eraldi lisadena kinnitavate vormide järele.

Lõige 2 täpsustab, et taotlemine avatakse korraga kõigile §-s 5 lg 2 nimetatud toetatavatele tegevustele ja et erinevatele tegevustele võib kehtestada piirmäärad vältimaks olukorda, kus kõik taotlused võivad olla suunatud ainult ühe või kahe tegevuse elluviimisele ja mingi oluline komponent jääks sellega katmata. Taotleja ei pea taotlema toetust kõigile §-s 5 toodud tegevustele.

Lõikes 3 on toodud taotlusvooru tähtajast ja taotlusvooru eelarvest teavitamine.

Lõige 4 kohaselt on väljakuulutatavad taotlusvoorud tähtajalised.

Määruse §-s 14 sätestatakse toetuse taotlemise tähtaeg ja nõuded taotluse esitamise viisile. Toetuse taotlemise, määramise, kasutamise ja tagasinõudmisega seotud teavet ja dokumente esitatakse ning taotlus- ja aruandevormid ja juhised tehakse kättesaadavaks e-toetuse keskkonna kaudu.

Taotluse esitab taotleja esindusõiguslik isik e-toetuse keskkonna vahendusel. Taotlus tuleb esitada väljakuulutamise teates sätestatud tähtpäevaks. Defineeritud on e-keskkond.

E-toetuse keskkonna tehnilise vea esinemise korral loetakse taotluse esitamise tähtpäevaks järgmine tööpäev pärast vea likvideerimist.

Määruse §-s 15 sätestatakse taotluse esitamise ja menetlemise nõuded. Kui tähtajalise taotlemise korral taotlust tähtajaks ei esitata, siis tähtaja ennistamist taotluse suhtes ei võimaldata. Seega ei võeta taotluse tähtpäevaks esitamata jätmise korral taotlust menetlusse. Kui taotlust ei võeta menetlusse, siis selle menetlemist ei alustata ning see ei jõua järgmistesse menetlusetappidesse, taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrolli. Taotlus jäetakse sel juhul sisuliselt läbi vaatamata. (HMS § 14 lg 6 ja 7). Arvestades seda, et taotlused on väikesed, on taotluste menetlemise tähtaeg kuni 45 tööpäeva taotlusvooru lõpetamise tähtpäevast arvates. Kui vastavuse kontrollimisel selgub, et taotluses esitatud teave ei ole siiski piisav või mõni nõue ei ole täidetud, antakse taotlejale võimalus puuduse kõrvaldamiseks, sh lisateabe esitamiseks. Puuduste likvideerimiseks on aega kuni kümme tööpäeva, mille võrra pikeneb taotluse menetlemise tähtaeg. Kui taotleja kõrvaldab puuduse ettenähtud tähtaja jooksul, loetakse nõue täideks. Kui puuduste kõrvaldamise raames esitatud lisateave ei anna ikkagi alust lugeda nõue täideks, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Määruse §-s 16 on nimetatud taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavaks tunnistamise tingimused. Rakendusüksus kontrollib taotleja ja taotluse nõuetele vastavust vastavalt ühendmääruse §-le 6, mille kohaselt kontrollitakse tähtajaks esitatud taotluse puhul taotleja, partneri ja taotluse nõuetele vastavust. Taotluses või sellega kaasnevates dokumentides puuduste esinemise ja lisateabe esitamise vajaduse korral pikendatakse taotluse menetlemiseks ettenähtud aega vastavalt ajale, mis on tarvilik puuduste kõrvaldamiseks, taotluse muutmiseks või lisadokumentide ja -teabe esitamiseks. Taotlejat teavitatakse täiendamist, tõendamist või muutmist vajavatest asjaoludest. Puudustega saadud nõue loetakse täideks, kui puudus kõrvaldatakse või lisateave esitatakse. rakendusüksus tunnistab taotleja ja partneri nõuetele vastavaks juhul, kui nad vastavad §-s 10 sätestatud nõuetele, ja taotluse nõuetele vastavaks juhul, kui see vastab §-s 12 sätestatule.

Määruse §-s 17 on sätestatud projektide hindamine ning valikukriteeriumid ja -metoodika.

Projektide valikul lähtutakse ühendmääruse §-st 7.

Lõikes 1 sätestatakse valikukriteeriumid ja maksimumpunktid:

- 1) valikukriteerium 1 - projekti panus toetuse andmise eesmärkide, valdkondliku arengukava ja rakenduskava eieesmärgi saavutamisse – 8 punkti;
- 2) valikukriteerium 2 - projekti põhjendatus, sh tegevuskava ja riskianalüüs – 11 punkti;
- 3) valikukriteerium 3 - projekti kuluefektiivsus – 8 punkti;
- 4) valikukriteerium 4 - taotleja ja partnerite suutlikkus projekti ellu viia – 6 punkti;
- 5) valikukriteerium 5 - projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrategia aluspõhimõtete ja sihtidega – 4 punkti.

Valikukriteeriumi 1 puhul nimetatud valdkondlikuks arengukavaks on Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035 ja rakenduskavaks „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027“ lisa 1 Õiglase ülemineku territoriaalne kava.

Horisontaalsete põhimõtete edendamises ei kajastu tasakaalustatud regionaalne areng, kuna meetme sihtpiirkond on Ida-Virumaa ja regionaal mõju määratud juba rakenduskava tasandil ning iga projekti puhul regionaal mõju ei hinnata. Samuti ei kajastu keskkonnatrendide indeks, kuna säästvat arengu, keskkonnanahoiu, ressursi- ja energiasäästu edendamine ning keskkonnamõjude/-koormuse vähendamine ei ole meetme otsesteks eesmärkideks.

Lõike 2 kohaselt kinnitab valikumetoodika rakendusüksus.

Lõikes 3 sätestatakse, et nõutele vastava taotluse hindamise protsessis osalevad vähemalt kaks erapooletut, sõltumatut, usaldusväärset eksperti, kel on nii piirkondlik kui täiskasvanuhariduse valdkonna pädevus, kes mõistavad projektide olemust ja olulisust ning oskavad hinnata kavandatud tegevuste võimalikku mõju. Taotlusi hindavate ekspertide valimise korraldab rakendusüksuse ja ekspertide nimekirja kooskõlastab rakendusasutus. Vajaduse korral kaasab rakendusüksus projektide hindamisse täiendavaid eksperte.

Lõiked 4 ja 5 sätestavad, et projekti hindavad eksperdid annavad hinned konsensuslikult ja nad peavad kinnitama oma sõltumatust, erapooletust hinnatava projekti osas ning kohustuvad mitte avaldama projekti hindamise käigus ilmnenu infot taotleja kohta.

Lõige 6 sätestab, et taotlused rahuldatakse paremusjärjestuse alusel.

Lõike 7 kohaselt tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus, kui toodud valikukriteeriumide alusel on taotlus saanud koondhindeks vähem kui 20 hindepunkti või kui mõne valikukriteeriumi lõikes on hinne 0.

Lõike 8 kohaselt eelistatakse võrdse koondhinde saanud projektide võrdlemisel projekti, mille lõike 2 punktis 2 nimetatud valikukriteeriumi hinne on suurem. Võrdsete näitajate korral eelistatakse taotlust, mis on ajaliselt varem esitatud.

Määruse §-s 18 nähakse ette taotluse rahuldamise tingimused ja kord.

Lõike 1 kohaselt kuuluvad rahuldamisele hindamisel tekkinud pingerea alusel taotlused, mis ületavad §17 lg 7 sätestatud lävendi, kuni eelarve ammendumiseni. Rakendusüksus koostab ekspertide hindamistulemuste alusel arvutatud koondhinde põhjal taotluste lõpliku paremusjärjestuse, kus esimesel kohal on kõrgeima koondhinde saanud taotlus.

Lõikes 2 sätestatakse, et toetuse saaja õigusi ja kohustusi ning toetuse saamise tingimusi täpsustatakse taotluse rahuldamise otsuses (edaspidi: *TRO*), sh sealhulgas määratakse lisaks ühendmääruse § 8 lõikes 4 sätestatule projektis osalejate andmete kogumise kord ja ulatus. See

tähendab seda, et taotleja tagab iga tegevuse puhul seireks, hindamiseks, finantsjuhtimiseks, kontrollimiseks ja auditeerimiseks vajalike andmete kogumise, sealhulgas tuleb vajaduse korral koguda andmeid üksikute osalejate kohta. Andmed tuleb salvestada e-toetuse keskkonna sündmuste infosüsteemis ning näitajaid puudutavad andmed jaotada soolise tunnuse alusel. Euroopa Komisjoni andmekorje nõuete täitmiseks kogub toetuse saaja osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmed ulatuses, mis on vajalik registritest andmekorje tegemiseks (isikukood) ja mis ei ole olemasolevatest registritest ammendavalt kättesaadavad vastavalt korraldusasutuse juhendile. Osalejate andmeid kogutakse e-toetuse keskkonna sündmuste infosüsteemis.

Lõikes 3 sätestatakse, et TRO-s võib taotluses sisalduvat teavet mitte korrata ja võib sellele viidata, kui teave võetakse otsustamisel arvesse taotluses esitatud sõnastuses. Samuti on taotluse lahutamatuks lisaks selle kohta täiendavalt esitatud teave.

Lõike 4 kohaselt võib teha taotluse osalise või kõrvaltingimustega rahuldamise otsuse vastavalt ühendmääruse § 9 lg 1 sätestatule, mille kohaselt võib taotluse osaliselt rahuldada, kui taotluse täielik rahuldamine ei ole võimalik taotluste rahastamiseks ettenähtud eelarve mahu tõttu, samuti juhul, kui taotluse täielik rahuldamine ei ole põhjendatud, arvestades taotletud toetuse summat, projekti tegevusi, tulemusi või eesmärki.

Lõikes 5 sätestatakse, et TRO tehakse taotlejale teatavaks e-toetuse keskkonna kaudu kuue tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.

Määruse §-s 19 nähakse ette taotluse rahuldamata jätmise tingimused ja kord.

Lõike 1 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata §17 lõikes 7 ning ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel. Määruse §17 lõike 7 kohaselt ei kvalifitseeru taotlus rahuldamisele, kui tema lõplik punktisumma jääb alla 15 punkti või kui vähemalt ühe kriteeriumi hinne jääb alla 3 punkti.

Lõikes 2 sätestatakse, et taotluse rahuldamise otsus tehakse ka menetluses olevate taotluste kohta, mille rahaline maht ületab tegevuse taotluste rahastamise eelarve vaba jäägi vastavalt ühendmääruse §8 lõige 2 punkt 5-le. See tähendab, et kui menetluses on taotlused, mis on minimaalse vajaliku punktisumma ületanud, aga mis pingeras on tagapool ning mida ei saa enam eelarve ammendumise tõttu rahuldada, tehakse taotluse rahuldamata jätmise otsus.

Lõikes 3 täpsustatakse, et taotluse rahuldamata jätmise otsuses märgitakse ühendmääruse § 8 lõikes 2 nimetatud andmed. See tähendab seda, et taotluse rahuldamata jätmise otsus peab olema vormistatud kirjalikult ning selles peavad olema märgitud otsuse tegemise alus ja põhjus

Lõike 4 kohaselt edastatakse TRO taotlejale elektrooniliselt e-toetuse keskkonna kaudu 10 tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.

Määruse 6. peatükis sätestatakse TRO muutmise ja kehtetuks tunnistamise kord.

Määruse §-s 20 nähakse ette TRO muutmise kord.

Lõige 1 kohaselt võib TRO-d muuta rakendusüksuse algatusel või toetuse saaja sellekohase avalduse alusel vastavalt ühendmääruse §-s 12 ja §13 sätestatule. Kui muutuvad ühendmääruse § 12 lõike 2 punktides 1–3 nimetatud asjaolud, tuleb toetuse saajal teavitada rakendusüksust

viivitamata kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Eelnimetatud juhul kontrollib rakendusüksus muutuse vastavust toetuse andmise tingimuste määruises sätestatud nõuetele, selle asjakohasuse korral hinnatakse muutuse asjakohasust projekti valikukriteeriumide alusel.

Lõige 2 sätestab, et rakendusüksusel on õigus keelduda TRO muutmisest, kui soovitatav muudatus seab kahtluse alla projekti oodatavate tulemuste saavutamise või projekti tegevuste lõpetamise abikõlblikkuse perioodil.

Vastavalt lõikele 3 otsustab TRO muutmise rakendusüksus kümne tööpäeva jooksul vastavasisulise avalduse saamisest, täiendavate asjaolude ilmnemise korral on rakendusüksusel õigus pikendada taotluse menetlemise tähtaega kuni kümne tööpäeva võrra.

Lõige 4 kohaselt võib TRO-d muuta tagasiulatuvalt, kui see aitab kaasa projekti tulemuste saavutamisele ja muudatus on põhjendatud.

Määruse §-s 21 sätestatakse TRO kehtetuks tunnistamine. Otsuse täielikult või osaliselt kehtetuks tunnistamise alused tulenevad ühendmääruse §-s 14 või § 37 lõikes 7 sätestatust.

Ühendmääruse §-s 14 nimetatud asjaolud võivad olla täiendavalt ilmnenu asjaolud, mille kohaselt ei oleks taotlust rahuldatud või seda oleks tehtud osaliselt. Samuti võidakse TRO kehtetuks tunnistada juhul, kui taotlemisel, TRO muutmisel või projekti elluviimisel ilmneb, et toetuse saaja ei täida projekti kestuse nõuet või ei saavuta kokkulepitut tulemust. TRO võidakse kehtetuks tunnistada ka juhul, kui toetuse saaja avaldust TRO-d muuta ei rahuldata ja toetuse saajal ei ole võimalik toetuse kasutamist ettenähtud tingimustel jätkata või kui toetuse saaja esitab avalduse toetuse kasutamisest loobuda. TRO tunnistatakse kehtetuks ka juhul, kui toetuse saaja või partner või tema seaduslik esindaja on toetuse taotlemisel või kasutamisel tunnistatud süüdi karistusseadustiku §-de 209–210, 372, 373, 379 või 384 alusel, samuti juhul, kui toetuse saajat või partnerit on karistatud karistusseadustiku § 260¹ (Eestis ilma seadusliku aluseta viibivale välismaalasele töötamise võimaldamine) alusel ja toetus on määratud 12 kuu jooksul enne ebaseadusliku töötamise võimaldamise avastamist või tuleb toetus maksta välja viie aasta jooksul ebaseadusliku töötamise võimaldamise avastamisest. Ühendmääruse § 14 lõige 3 sätestab käitumisviisi TRO kehtetuks tunnistamisel ja aluseta makstud toetuse tagasimaksmisel finantskorrektsiooni otsuse vormistamise nõuete kohaselt. Vastavalt ühendmääruse § 37 lõikele 7 on võimalik tunnistada TRO kehtetuks juhul, kui finantskorrektsiooni otsusega vähendatakse kogu TRO-s nimetatud toetust.

Lõikes 2 on sätestatud TRO kehtetuks tunnistamise alusena ka olukord, kui toetuse saaja ei alusta tegevustega 6 kuu jooksul taotluse rahuldamise otsuse tegemisest.

Lõige 3 sätestab, et toetuse saajal tuleb saadud toetus tagastada TRO kehtetuks tunnistava otsuse kohaselt.

Määruse 7. peatükis sätestatakse toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused.

Määruse §-s 22 sätestatakse toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused. Toetuse saaja õigusi ja kohustusi täpsustatakse TRO-s.

Lõike 1 kohaselt on toetuse saajal õigus saada rakendusüksuselt informatsiooni ja selgitusi, mis on seotud määruises sätestatud nõuete ja toetuse saaja kohustustega.

Lõike 2 kohaselt täidab toetuse saaja ühendmääruse §-des 10 ja 11 sätestatud kohustusi.

Samuti sätestatakse, et toetuse saajal tuleb tagada projektis osaleja kuulumine sihtrühma ning tõendada sihtrühma kuuluva isiku osalemist kavandatud tegevustes. Osalemise tõendamine kavandatud tegevustes tähendab, et toetuse saaja kogub osalejatelt taasesitatavas vormis kinnituse tegevuses osalemise kohta. Sihtrühma kuuluvust hindab toetuse saaja talle kättesaadavate andmete põhisel. Kui kontrolli pole võimalik teostada avalike registrite põhisel, võib osaleja esitada omakäelise kinnituse.

Samuti peab toetuse saaja riigihangete korraldamisel lähtuma keskkonnaministri 29. juuni 2021. a määrusest nr 35 „Hankelepingu esemeks olevate toodete ja teenuste keskkonnanahoidlikud kriteeriumid ja nende kohta riigihanke alusdokumentides kehtestatavad tingimused“, mille kohaselt on eesmärk vähendada riigihangetega ostetavate asjade ja tellitavate teenuste mõju keskkonnale ja soodustada keskkonnanahoidlikkust, pidades silmas toodete olemusringi ja selle keskkonnamõju. Määrusega on reguleeritud keskkonnanahoidlikud kriteeriumid laiemalt levinud hangitavate esemete puhul: mööbel, puhastustooted ja -teenused, kontori IT-seadmed ning koopia- ja joonestuspaberid.

Lisaks eelnimetatutele peab toetuse saaja täitma teavitamisnõudeid vastavalt VV 12.05.2022 määrusele nr 54 „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine“ sätestatud nõuetele. Vastav kohustus on toodud määruse §22 lg 2 punktis 4.

Lõikes 3 sätestatakse, et partner on kohustatud täitma ühendmääruse § 10 lõigetes 2 ja 3 sätestatud kohustusi. Partneri ja toetuse saaja kohustused kattuvad suures osas. Erinevuseks on toetuse saaja kohustus tagada projekti elluviimine ettenähtud tingimustel nõutud tulemuse saavutamiseks, teavitada rakendusüksust e-toetuse keskkonnas projektiga seotud andmete muutumisest ja tagastada tagasimaksmisele kuuluv toetus. Taotleja ja partner, kui nad on hankijad riigihangete seaduse tähenduses, peavad lähtuma riigihangete seadusest. Kui toetuse saaja ei ole hankija riigihangete seaduse tähenduses, tuleb ostumenetluse korraldamisel ja läbiviimisel lähtuda ühendmääruse §-s 11 sätestatust.

Määruse 8. peatükis sätestatakse aruannete esitamisega seotud tingimused.

Määruse §-s 23 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise kord. Toetuse saaja on kohustatud esitama rakendusüksusele aruande projekti elluviimise kohta vähemalt üks kord aastas. Aruande esitamiseks tuleb toetuse saajal kasutada e-toetuse keskkonda. Lõpparuanne tuleb esitada hiljemalt 30 kalendripäeva jooksul pärast projekti abikõlblikkuse perioodi lõppu. Juhul kui aruande ja lõpparuande esitamise vahe on vähem kui kuus kuud, esitatakse vaid lõpparuanne. Esitatud vahe- ja lõpparuannete puhul kontrollib RÜ 10 tööpäeva jooksul aruande esitamisest e-toetuse keskkonnas, kas aruanne on nõuetekohaselt täidetud. Kui aruandes puudusi ei esine, kinnitab rakendusüksuse aruande. Juhul, kui aruandes esineb puudusi on õigus rakendusüksusel nõuda aruande täiendamist ja anda selleks toetuse saajale kümme tööpäeva aega.

Lõiked 4 ja 5 sätestavad toetuse saaja kohustuse teostada Õiglase ülemineku fondi vahenditest rahastatavates tegevustes osalejate kohta andmekorjet vastavalt Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse §19 lõikele 3. ÕÜFist rahastatavatele ESF-laadsetele tegevustele (sh koolitused) rakendub analoogne andmekorje kohustus, nagu ESF+ rahastatavatele tegevustele.

Andmekorje nõuded on täpsustatud Euroopa Komisjoni seirejuhendites (https://ec.europa.eu/sfc/en/2021/support-ms/2021MNTESF?qt_esf_faq=2#/). Osalejate andmed tuleb esitada eelmääratletud (ala)tegevuste ja sihtgruppide kohta, mida täpsustatakse lõikes 4. Euroopa Komisjoni andmekorje nõuete täitmiseks kogub toetuse saaja läbi Sündmuste Infosüsteemi (SIS – projektis osalevate isikute registreerimiseks ja andmekorjeks mõeldud e-keskkond) osalejatelt, kellele andmekorje kohustus kohaldub, isikuandmed vastavalt RM RO juhendile „Euroopa Sotsiaalfond+ tegevustes osalejate andmekorje juhend perioodi 2021–2027 struktuuritoetusi rakendavatele asutustele“, millele viitab lõige 5. Osalejate andmekorje läbiviimine, sh esitamise tähtajad, andmekoosseis jne toimub vastavalt eelnimetatud juhendile ning Sündmuste Infosüsteemi juhendile (<https://pilv.rtk.ee/s/dJiWGRHkzF5P2jz>). Toetuse saaja tagab osalejate andmete olemasolu ja uuendamise SISis hiljemalt kvartali lõpu seisuga kvartalile järgneva kuu teise nädala lõpuks (juuni lõpu seisuga andmed võib edastada nelja nädala jooksul).

Määruse 9. peatükis sätestatakse toetuse maksmise tingimused.

Määruse § 24 sätestab toetuse maksmise korra.

Määruse § 25 sätestab makse menetlemise peatamise. Rakendusüksus võib toetuse maksmise aluseks olevate dokumentide tõendamise menetlemise osaliselt või täielikult peatada ühendmääruse §-s 33 nimetatud juhtudel, milleks võib olla puudulikkus makse tõendites ja rakendusüksuse vajadus saada lisainformatsiooni. Samuti võib maksed peatada olukorras, kus esineb küsitavusi menetluses oleva makse või projekti raames varem tehtud makse abikõlblikkuses. rakendusüksus võib makse menetlemise osaliselt või täielikult peatada ka juhul, kui on ilmnunud kahtlus toetuse saaja võimekuses viia ellu tegevusi või saavutada kavandatud tulemusi ettenähtud ajaraamis, esineb toetuse kasutamisega seotud kohustuste täitmata jätmist ning olukorras, kus maksetaotlusega taotletavat toetuse summat on võimalik tasaarveldada finantskorrektsiooni otsuse kavandis nimetatud tagasimaksmisele kuuluva toetusega ja on ilmnunud ühendmääruse § 34 lõike 1 punktis 4 nimetatud asjaolud või esineb põhjendatud kahtlus nendes.

Määruse 10. peatükk sätestab finantskorrektsioonide tegemise ja vaiete esitamise korra.

Määruse §-s 26 kehtestatakse finantskorrektsioonide tegemise ja toetuse tagastamise kord. Finantskorrektsiooni otsus tehakse ja toetus nõutakse tagasi vastavalt ÜSS2021_2027 §-des 28–30 ja ühendmääruse §-des 34–38 sätestatule. Ühendmääruse §-des 34–36 on sätestatud finantskorrektsiooni tegemise ja tegemata jätmise alused ja finantskorrektsiooni protsendimäärad ning §-des 37 ja 38 on sätestatud finantskorrektsiooni otsuse vormistamise nõuded ja tingimused toetuse tagasimaksmise ajatamiseks.

Määruse §-s 27 viidatakse vaide esitamise erisustele.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on vastavuses Euroopa Liidu õigusega.

Määruse koostamisel on arvestatud järgmiste Euroopa Liidu õigusaktidega:

1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1060/2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta, ning nende ja

Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika suhtes kohaldatud finantsreeglid;

2) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1057/2021, millega luuakse Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 1296/2013.

4. Määruse mõjud

Eelnõu on seotud meetmete nimekirja meetme 21.6.1.7. „Hariduse, ühiskonna ja tööturu seosed“ rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise „Ida-Viru täiendkoolituse mahu suurendamine ning uute tasemeõppe õppekavade arendamine ja käivitamine kutse- ja kõrghariduses“ elluviimisega.

Eelnõu panustab strateegia „Eesti 2035“ sihtidesse ja aluspõhimõtetesse, edendades horisontaalseid soolise võrdõiguslikkuse, võrdsete võimaluste, ligipääsetavuse, keskkonnahoiu ja tasakaalustatud regionaalse arengu põhimõtteid. Projektidel on eeldatav positiivne mõju eri soost, vanuses, rahvusest ja sotsiaalsest taustast inimeste võrdsete võimaluste edendamisele, samuti erivajadusega inimeste võrdsete võimaluste edendamisele. Projektide kooskõla strateegia „Eesti 2035“ aluspõhimõtete ja sihtidega on üheks hindamiskriteeriumiks projektivalikul, samuti aitavad kooskõla tagada nõuded taotlejale. Määruse kooskõla analüüs põhiõiguste harta, puuetega inimeste konventsiooni ja 35 põhiseadusega on toodud seletuskirja lisas 1. Eelnõuga ei tekitata õiguste riivet põhiõiguste harta ja PIK põhiküsimustes.

Kuna meede on suunatud konkreetset Ida-Virumaale, siis toetuse andmisega pakutakse tuge sihtrühmadele, kes osalevad vähem elukestvas õppes ning kes vajavad täiendavat tuge, et jõuda enese täiendamiseni mitteformaal- või formaalõppes ning sellega tõsta oma väljavaateid muutuval tööturul. Projektide elluviimisel tugevneb Ida-Virumaa täiskasvanuhariduse võrgustik ning paranevad elanike väljavaated mitteformaalõppes osalemiseks.

Sotsiaalne mõju ja regionaalareng

Regionaalse arengu tegevuskava (RETK) määratleb olulisemad piirkondade vahelist ebavõrdsust väljendavad regionaalse arengu juurprobleemid, mis on omakorda seotud „Eesti 2035“ strateegiliste sihtide ja seiremõõdikutega. „Eestis 2035“ ühe sihina on kirjeldatud Eestis elavad arukad, terved ja tervist hoidvad inimesed, kus inimeste teadmised ja oskused viiakse kokku tööturu vajadustega ja luuakse võrdsed võimalused tööturul ning tagatakse tööturu regionaalne tasakaalustatus. Seda mõõdetakse muuhulgas täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määra kaudu, mida analüüsitakse ka regioonide lõikes. Ida-Virumaa tööealisest elanikkonnast vanuses 25-64 osales elukestvas õppes 2022. a 17%, mis on alla Eesti keskmise (21,1%).

Kogu sekkumine toetab regionaalset arengut, sest kõik tegevused on suunatud Ida-Virumaale ja viiakse ka ellu Ida-Virumaal - luuakse mitmekesisemad õpivõimalused nii täiskasvanuharidusega tegelevate organisatsioonide tugevdamisega kui ka täienduskoolituste ning õpisündmuste pakkumisega Ida-Virumaa täiskasvanud elanikkonnale. Perioodi lõpuks on plaanis pakkuda täienduskoolitusi avatud taotlusvooru ja programmilise sekkumisega ühiselt 13 500 täiskasvanule. Regionaalset tasakaalu suurendavate tegevuste tulemuslikkuse hindamisel seiratakse Ida-Virumaa täienduskoolitustel ja laiemalt elukestvas õppes osalemise statistikat. Avatud taotlusvoorude üheks eesmärgiks on ka suurendada teadlikkust piirkonnas pakutavatest õpivõimalusest ja kujundada idavirumaalastes positiivseid õpihoiakuid. TAT raames on planeeritud toetada piirkondlikku võrgustikutööd, et parandada erinevate

täiskasvanuharidusega tegelevate organisatsioonide omavahelist koostööd. Õppimine aitab omakorda parandada inimeste sotsiaalset olukorda ja suurendada heaolu.

Kõik see soodustab omakorda piirkonna sotsiaalset arengut ja tasakaalu, mistõttu saab regionaalset ja sotsiaalset mõju käsitleda koos. Tegevused panustavad Ida-Virumaa õiglasesse ja jätkusuutlikkusse üleminekusse kliimanetraalsele majandusele, sest aitavad tagada haridus- ja sotsiaalsüsteemi arendamist, mis omakorda määrab maakonna atraktiivsuse elu- ja töökohana.

Võrdsed võimalused, võrdõiguslikkus ja ligipääsetavus

Naised moodustavad praegu üle poole Ida-Virumaa elanikkonnast, kuid alla poole piirkonna töötajatest. Põlevkivisektoris on 34%-s leibkondadest ainult üks palgatulu saaja ja enamikul juhtudel on ta meessoost (u 80%), naiste osakaal põlevkivisektoris on erakordselt madal (20%). Tööstuspiirkonnas jäävad naistele tihti kas kodupidamise kohustused (mitteametlik laste ja eakate hooldus jms) või teenindussektori madalapalgalised töökohad, mis on automatiseerimise tõttu kadumisohus. 2019. aastal oli Ida-Virumaal teistest maakondadest madalaim naiste tööhõive määr - 52,1%. Seega on oluline suurendada naiste võimekust ning pakkuda naistele vajalikku tuge selliste probleemide lahendamiseks, mis on neid seni tööturult eemal hoidnud. Üheks takistuseks naiste tööhõivele on Ida-Virumaa kui tööstuspiirkonna tööturu segregatsioon - tööstuses töötavad valdavalt mehed. Samuti õpivad tehnoloogia erialadel peamiselt mehed, selline jagunemine on suures osas tingitud soostereotüüpidest ja vananenud uskumusest ning piiratud teadmistest tehnoloogia valdkonna kohta. Seetõttu toetatakse TATis ka naisi takistavaid uskumusi, soostereotüüpe ning tööturu segregatsiooni adresseerivaid tegevusi (teavitus, töötoad, infoüritused jms), et motiveerida ja julgustada naisi õppetegevustes osalema, sh tehnoloogia valdkonnaga seotud õppetegevustes.

Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr on eestlaste puhul tunduvalt kõrgem, kui mitte eestlaste puhul (2022 II kvartalis vastavalt 24% ja 16,2%). Ida-Viru maakonda iseloomustab suur mitte-eestlaste osakaal, kus eesti keele oskusega inimesed moodustavad valdava osa. Elanikest 20% on eestlased, 73% venelased ja 7% muust rahvusest. Erinevalt teistest maakondadest (v.a Harju maakond) moodustavad Ida-Virumaal riigikeeleoskusega inimesed (59%). 55 353 inimest ehk 59% kõigist maakonna 20–64-aastastest elanikest ei oska üldse eesti keelt. Riigikeelt ei oska 43% 20–34-aastastest, 64% 35–54-aastastest ja 69% 55–64-aastastest. Ida-Virumaal elab palju nõukogude ajal sisseerännanute perekondi ja nende järeltulijaid, mistõttu on vene keele oskus kõigis vanuserühmades väga hea. See-eest inglise keele oskajate osatähtsus 35–54-aastaste seas on Eestis kõige madalam.

Kuna tegevusi viiakse ellu Ida-Virumaa piirkonnas, siis õpivõimaluste mitmekesistamise kaudu on võimalik hõlmata erinevaid sihtrühmi ja pakkuda kõigile võrdseid võimalusi elukestvas õppes osalemiseks. Tegevused kavandatakse nii, et need sobiksid ka erinevatele vanuserühmadele (koolituste ja õpisündmuste kestus, võimalus ühildada töötamist ja õppimist). Kuna pakutavad õppe ja osalusvõimalused on tasuta ning korraldatakse Ida-Virumaal, siis tagab see juurdepääsu ka madalama sissetulekuga inimestele.

Projektide kõik tegevused planeeritakse sihtrühmale sobivaimal viisil. Näiteks valitakse kommunikatsioonikanalid ja info edastamise viisid nii, et info oleks kättesaadav ka nägemis-, kuulmis- ja liikumispuudega inimestele. Samuti tagatakse võimalusel füüsilistel kohtumistel ja koolitustel jne, et nägemis-, kuulmis- ja liikumispuudega inimestel on ligipääsetavus asukohale/ruumile. Samuti virtuaalsete sündmuste puhul. Toetatavate tegevuste kaudu saab

pakkuda eri võimetega inimestele võimalust hariduses osaleda ning muuta haridus erinevatele inimestele ligipääsetavamaks.

Kaasaegseid digitehnoloogilisi võimalusi kasutades saab vähendada probleeme, mis on seotud füüsilise ligipääsetavusega, aga ka ligipääsetavusega informatsioonile. Digitehnoloogilisi lahendusi kasutades ollakse ettevaatlikud, et ei tekiks uusi ligipääsetavuse probleeme näiteks nägemis- ja kuulmispuudega inimestele. Täienduskoolituse pakkumisel täielikult e-õppena või virtuaalse kontaktõppena võimaldab ligipääsu neile sihtrühmadele, kellele füüsiline keskkond on takistuseks. Sellistel kohtumistel/e-õppe sessioonidel peetakse silmas ka nägemis- ja kuulmispuudega inimeste vajadusi.

Elu- ja looduskeskkond

Perioodi 2021-2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH (Do No Significant Harm) analüüsi kohaselt ei põhjusta meede olulist kahju kliima- ja keskkonnanägemiste saavutamisele. Kuna DNSH põhimõttega arvestamisel on eesmärgiks vältida majandustegevuse olulise kahju tekkimist keskkonnale tervikuna, võimaldades seeläbi kliima- ja keskkonnanägemiste saavutamist, siis vastab sellekohane inimeste oskuste, teadmiste ja hoiakute kujundamine olulise kahju ärahoidmise põhimõttele ega vaja täiendavat analüüsi. TAT tegevuste elluviimisega kaasneb kaudne positiivne mõju keskkonnanägemiste ja kliima eesmärkidele. Keskkonnasäästliku ja jätkusuutliku majandamise teadmiste ja oskuste vajadus kõigis majandusvaldkondades on kiirel tõusuteel. Kasvamas on vajadus keskkonnateadmiste (sh keskkonna- ja kvaliteedijuhtimise) ning ressursside efektiivsema kasutamise oskuste järele. Nii tuleb tehnoloogiaoskused kombineerida looduslikest protsessidest arusaamise oskusega ja valdkonnaspetsiifilistest roheoskustest kujunevad üha loomulikumalt erialaste oskuste kohustuslik osa. Nii käesoleva meetme raames kui paralleelselt teiste HTMi poolt elluviidavate tegevustega toimub nii koolitajate kui teiste Ida-Virumaa täiskasvanuhariduse osapoolte teadlikkuse suurendamine sellest, mida tähendab ja miks on oluline rohereform ning kuidas seda ellu viia, mis on kestlik areng ja säästva arengu eesmärgid jne.

Andmekaitsealane mõjuhinnang

Haldusmenetluse käigus töötleb haldusorgan isikuandmeid oma ülesannete täitmiseks. Avalik ülesanne tekib käesoleval juhul ÜSS2021_2027 § 10 lõike 2 kohaselt rakendusametuse juhi poolt kinnitatud toetuse andmise tingimuste käskkirja alusel. Seetõttu kohalduvad kõik asjakohased muud avalikku õigust puudutavad sätted nimetatud asutustele. Nii vastutab iga protsessis osaleja andmetöötlamise nõuete eest vastavalt isikuandmete kaitset reguleerivatele õigusaktidele (isikuandmete kaitse üldmäärus, isikuandmete kaitse seadus ja valdkondlikud eriseadused). Samuti peab olema tagatud andmete kaitse ja turvalisus. Andmeid kogub isik, kes konkreetset koolitust või teavitussüritust korraldab. Andmeid kasutab toetuse saaja selleks, et saata osalejatele infot ürituse toimumise kohta ning peale üritust saata materjalid ja koguda anonüümne tagasiside. Nõustamisteenus on anonüümne, toetuse saaja infosüsteemis säilitatakse vaid see, mis teemal nõustati. Eeltoodud tegevuste puhul järgib toetuse saaja minimaalsuse nõuet, kogudes vaid andmeid, mis on vajalikud tegevuste eesmärgi täitmiseks, sh edasiarendamiseks või statistilistel eesmärkidel. Lisaks on toetuse saajal kohustus koguda osalejate andmeid, mis on nimetatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1056 III lisas ning esitama need rakendusametusele läbi Sündmuste Infosüsteemi SIS turvatud keskkonna. Toetuse saaja kogub lisaks kohustuslikele ühiste kooste väljund- ja tulemusnäitajate seireandmetele koolitus- ja nõustamistegevuse raames osalejatelt järgmisi andmeid: eesnimi, perekonnanimi, e-posti aadress, telefoni number ja emakeel. Toetuse saaja

säilitab osalemise tõestamiseks tegevuses osalemise kinnitust (eesnimi, perekonnanimi inimese allkiri).

Virtuaalselt toimuva sündmusel osalemise tõendamise kohta esitatakse järgmised dokumendid olenevalt virtuaalkeskonna võimalustest:

- kuvatõmmis/logifail osalejate nimedest juhul, kui üritusel osalejad logivad virtuaalkeskonda sisse ID-kaardi/ Mobiil-ID'ga.

- virtuaalkeskonnas või väljaspool virtuaalkeskonda koostatud ja osalejate poolt digiallkirjastatud osalejate registreerimisleht.

- juhul kui virtuaalkeskond ei võimalda ID-kaardi/Mobiil-IDga sisse logimist ning digiallkirjade kogumine ei ole tehniliselt võimalik või mõistlik, siis esitatakse ürituse korraldamise eest vastutava isiku poolt (digi)allkirjastatud osalejate nimekiri, mis on korraldaja poolt allkirjastatud peale ürituse toimumist koos kuvatõmmisega või logifailiga osalejate nimedest, mis võimaldab seostada nimekirja konkreetse üritusega.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse alusel rahastatavad kulud kaetakse õiglase ülemineku fondist (70%) ja riigi kaasfinantseeringust (30%).

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Sotsiaalministeeriumile, Kliimaministeeriumile, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile, Kultuuriministeeriumile ja arvamuse andmiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele ning Haridus- ja Noorteametile, SA Ida-Viru Ettevõtluskeskusele, ÖÜF haridus- ja teadusmeetme juhtkomisjonile ning Õiglase ülemineku juhtkomisjonile.

Lisad:

Lisa 1 Põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontrollleht;

Lisa 2 Riskihindamise tabel.

Margus Haidak
kõrghariduspoliitika ja elukestva õppe osakonna juhataja